

DOI: <https://doi.org/10.4312/keria.21.1.87-115>

Zgodba o Apoloniju, tirskem kralju

Prevedla Doroteja Novak

Zgodba o Apoloniju, tirskem kralju, se prvič omenja konec 6. stol. po Kr. pri krščanskem pesniku Venanciju Fortunatu (*Carmina* 6.8.5). Njen avtor je neznan, najverjetneje pa temelji na grškem originalu iz 3. stol. po Kr., ki je izgubljen. V pozni antiki je bil žanr ljubezenskih zgodb zelo priljubljen. Ne glede na to se je do danes v celoviti obliki ohranilo zgolj pet romanov z ljubezensko vsebino. Žanr ljubezenskih romanov se je najverjetneje razvil proti koncu helenistične dobe (1. stol. pr. Kr.). Grški roman z ljubezensko vsebino je vplival tudi na latinsko literaturo in posledično tudi na razvoj romana v današnji obliki.

Zgodba ponavadi opisuje zaljubljenca, ki jih loči usoda, družinske tragedije, ugrabitve piratov, brodolom in čudežne rešitve s srečnim razpletom na koncu. Takšne in podobne zgodbe so nastajale vse do konca antike, v nekoli-ko drugačnih oblikah pa tudi v srednjeveškem Bizancu. Zgodba o Apoloniju, tirskem kralju, vsebuje vse prej omenjene motive, s to razliko, da v začetku besedila pomembno vlogo igra tudi motiv incesta.

Na začetku zgodbe tako naletimo na Apolonija, ki skuša rešiti uganko kralja Antioha, da bi dobil za ženo njegovo hčer. Pri tem ne ve, da kralj zlorablja svojo hčer, in ko Apolonij reši uganko ter razkrije njegov zločin, ga skuša kralj ubiti. Apolonij zato pobegne, zapusti Tir in se odpravi v Peteromestje, kjer se kraljeva hči zaljubi vanj. Par se poroči in kraljeva hči zanosi. Med plovbo se zdi, da umira, zato Apolonij vrže krsto z njenim truplom v morje. Nato pusti hčer Tarzijo v mestu Tarz pri prijateljih in se žalujoč odpravi v Egipt. Tarzijo zaradi spleta nesrečnih okoliščin doleti kruta usoda, a se ji kmalu nasmehne sreča, ko se ponovno sreča z očetom Apolonijem. Nato se po veselem snidenju odpravita v Egipt in tam Apolonij najde izgubljeno ženo.

Izvirno besedilo je z jezikovnega vidika mestoma okorno, polno nenavadnih metafor in izrazov, ponavljanja in nedoslednosti, kar lahko deloma pripišemo splošnemu stanju latinščine v obdobju njegovega nastanka.

Najzgodnejši rokopisi tega dela segajo v 9. oz. 10. stol., kar priča o razširjenosti in popularnosti zgodbe. V tem času je krožilo veliko različic, tako v prozi kot verzih. Med najbolj razširjenimi srednjeveškimi različicami sodi delo Godfreyja iz Viterba iz 12. stoletja, napisano v verzih, ki nosi naslov Panteon. Zgodba je vplivala tudi na kasnejše avtorje, med katerimi velja omeniti pesnika Johna Gowerja iz 14. stoletja, ki je to zgodbo v delu *Confessio amantis* uporabil kot primer sedmega smrtnega greha, lenobe, in Shakespeara, ki jo je uporabil kot delno izhodišče dveh dramskih del, *Perikleja* in *Komedije zmešnjav*.

Zgodba o Apoloniju, tirkem kralju

[1] V mestu Antiohija je živel kralj po imenu Antioh, po katerem je tudi samo mesto dobilo ime Antiohija.¹ Ta je imel edino hčer, lepo deklico, pri kateri narava ni zagrešila nobene napake, razen da jo je ustvarila smrtno. Ko je bila deklica dovolj stara za ženitev, njena lepota in postavnost pa je rasla, so mnogi prosili za njeno roko in hiteli k njej z obljubami o doti. Medtem ko je oče razmišljal, kateremu izmed veljakov bi dal svojo hčer v zakon, ga je nepriemerna iskrica strasti prisilila, da se je zaljubil vanjo in jo začel ljubiti na drugačen način, kakor se spodobi za očeta. Čeprav se je bojeval z norostjo, spopadal z bolečino, ga je naposled premagala ljubezen. Izgubil je pobožnost, pozabil je, da je oče in prevzel vlogo moža. Ko pa vendar ni mogel več prenašati bolečine v srcu, je nekega dne ob zori vdrl v sobano svoje hčere. Sužnjem je ukazal, naj se daleč umaknejo, češ da se namerava pogovoriti z njo na štiri oči, nato pa je podžgan od besneče sle hčeri, ki se je dolgo upirala, vzela devišstvo. Po končanem zločinskem dejanju se je umaknil. Deklica pa se je stoje čudila očetovi brezbožnosti, medtem ko je skušala prikriti kri, ki je odtekala; vendar so kaplje krvi padale na tla.

[2] Nenadoma je v sobano vstopila njena dovilja. Ko je videla deklico, ki jo je oblila škrlatna rdečica, na tleh pa kaplje krvi, je rekla: »Kaj pomeni ta vznemirjenost?« Deklica je odgovorila: »Ljuba dovilja, pravkar sta v sobani umrli dve plemeniti imeni.« Dovilja jo je nevede vprašala: »Gospa, zakaj to govoriš?« Deklica je odgovorila: »Pred zakonitim dnevom moje svatbe vidiš, da sem bila oskrunjena z divjim zločinom.« Ko je dovilja to slišala in videla, je zgrožena dejala: »Kateri predrznež je s tolikšno smelostjo omadeževal posteljo deviške princeze?« Deklica je odgovorila: »Brezbožnost je zagrešila zločin.« Dovilja je nadaljevala: »Zakaj torej tega ne naznaniš očetu?« Deklica je odgovorila: »In kje je oče?« ter nadaljevala: »Draga dovilja, če razumeš, kaj se je zgodilo: v meni je umrlo očetovo ime. In da ne bi razkrila zločina svojih staršev, raje vzamem zdravilo smrti. Drhtim ob misli, da bi se med ljudstvom razvedelo

1 Mesto, ustanovljeno v 4. stol. pr. Kr. Danes leži na območju Turčije.

o tej sramoti.« Ko je dojilja videla, da deklica išče rešitev v smrti, jo je komaj pregovorila z blagimi besedami, da je opustila misel na smrt in jo vzpodbudila, naj proti svoji volji ugodi očetovi želji.

[3] Ta se je pred svojimi meščani napravljaj in pretvarjal, da je ljubeč oče, med domačimi stenami pa se je bahal, da je hčerin mož. In da bi zmeraj užival v zakonski postelji, si je izmišljal različne uganke, da bi odgnal snubce, rekoč: »Kdorkoli izmed vas bo našel rešitev na zastavljeno uganke, bo prejel mojo hčer v zakon, kdor pa je ne bo našel, bo obglavljen. In če bo kdo slučajno našel rešitev na vprašanje v modrosti knjig, bo tako, kot da ne bi ničesar rekel: obglavljen bo in njegova glava bo visela nad vrhom vrat.« In tako so mnogi kralji in veljaki iz vseh koncev prihajali zaradi dekličine nepopisne lepote, ne ozirajoč se na smrtno nevarnost.

[4] In ko se je kralj Antioh ukvarjal s temi okrutnostmi, je neki bogat mladenič, po rodu iz Tira,² z imenom Apolonij, z ladjo prispel do Antiohije. Ko je pristopil do kralja, ga je tako pozdravil: »Pozdravljen, gospodar in kralj Antioh,« in nadaljeval: »Ker si pobožen oče, sem prišel hitro, da bi izpolnil tvoje zaobljube: kot zet, ki izvira iz kraljevskega rodu, prosim tvojo hčer v zakon.« Ko je kralj slišal to, česar ni želel slišati, je z jeznim izrazom na obrazu pogledal mladeniča in mu tako odvrnil: »Mladenič, poznaš pogoj za sklenitev zakona?« On mu je odgovoril: »Poznam in videl sem ga na vrhu vrat.« »Poslušaj torej uganke: 'Rojen sem z zločinom, hranim se z materinim mesom, iščem svojega brata, materinega moža, sina svoje žene: ne najdem ga.' Potem ko je slišal uganke, se je mladenič za trenutek umaknil od kralja; in ko je globoko premišljeval, je po božji naklonjenosti našel odgovor na uganke. Pristopil je do kralja in ga tako nagovoril: »Gospodar in kralj, postavil si mi uganke; poslušaj torej odgovor nanjo. Ko si rekel: rojen sem z zločinom, nisi lagal; poglej se! In ko si rekel: hranim se z materinim mesom, prav tako nisi lagal: poglej svojo hčer.«

[5] Ko je kralj videl, da je mladenič našel odgovor na uganke, mu je rekel: »Motiš se, mladenič, in lažeš. Zaslužil bi si umreti, vendar imaš trideset dni časa: ponovno premisli o rešitvi. In ko se boš vrnil in našel odgovor na postavljeno uganke, boš prejel mojo hčer v zakon.« Mladenič je bil popolnoma pretresen. Pripravil je ladjo in odplul proti svoji domovini Tiru.

[6] Po mladeničevem odhodu je kralj Antioh k sebi poklical zvestega oskrbnika po imenu Taliarh in mu rekel: »Taliarh, najzvestejši varuh mojih skrivnosti, veš, da je Apolonij iz Tira našel odgovor na uganke. Nemudoma se vkrcaj na ladjo in sledi mladeniču. Ko boš prišel v njegovo domovino Tir, poišči njegove sovražnike, ki bi ga pokončali z mečem ali s strupom. Potem ko se boš vrnil, boš prejel svobodo.« Ko je Taliarh vse to slišal, je vzel denar skupaj s strupom in se z ladjo odpravil proti domovini nedolžnega. Nič hudega sluteči Apolonij pa je prvi prispel v svojo domovino in se odpravil proti

2 Starodavno feničansko mesto na jugu današnjega Libanona.

domu. Odprl je skrinjo s knjigami in preiskal domala vse uganke piscev, vse razprave filozofov, prav tako tudi Kaldejcev. Ker ni našel ničesar, na kar že ne bi pomislil, si je sam pri sebi dejal: »Kaj počneš, Apolonij? Rešil si kraljevo uganke. Nisi dobil njegove hčere. Zmedli so te samo zato, da bi te ubili.« Tako se je odločil, naj ladje otovorijo z žitom. Sam Apolonij pa se je v spremstvu nekaj najzvestejših služabnikov na skrivaj vkrcal na ladjo in s seboj vzel ogromno zlata, srebra in bogata oblačila. Ob tretji uri ponoči, ko je bilo vse tiho, se je podal na odprto morje.

[7] Naslednji dan so ga meščani iskali v mestu, da bi ga pozdravili, a ga niso našli. Nastal je nemir, zvok žalovanja se je razlegal po celotnem mestu. Tolikšno ljubezen so namreč meščani čutili do Apolonija, da so dolgo časa brivci ostali brez dela, odpovedane so bile igre, kopališča so se zaprla. In medtem ko se je to dogajalo v Tiru, je prišel Taliarh, ki ga je kralj poslal, da bi ubil mladeniča. Ko je videl, da je vse zaprto, je vprašal nekega dečka: »Povej mi, če lahko, kaj je razlog, da vse mesto žaluje.« Deček mu je odgovoril: »Brezsravnjež! Ve in sprašuje! Kdo ne ve, da mesto žaluje, ker se je upravnik te dežele, ki mu je ime Apolonij, vrnil iz Antiohije, nato pa nenadoma izginil?« Po teh besedah se je kraljevi oskrbnik Taliarh poln veselja vrnil k ladji. Tretji dan plovbe je dosegel Antiohijo. Pristopil je h kralju rekoč: »Gospodar in kralj, razvedri in razveseli se, saj je tirski mladenič Apolonij iz strahu pred tvojo kraljevo močjo nenadoma izginil.« Kralj je odvrnil: »Lahko beži, vendar mi ne more ubežati.« Nemudoma je izdal naslednji ukaz: »Kdorkoli mi bo Apolonija iz Tira, ki prezira mojo kraljevsko oblast, izročil živega, bo prejel sto talentov zlata; kdor pa bo prinesel njegovo glavo, bo prejel dvesto.« Izdani ukaz ni vzpodbudil samo Apolonijevih sovražnikov, ampak tudi njegove prijatelje, da so ga hiteli zasledovat. Apolonija so iskali po ravnica, gorah, gozdovih, po vseh skrivališčih, a ga niso našli.

[8] Kralj je tedaj ukazal pripraviti ladjo, da bi zasledoval mladeniča. Vendar so možje, ki so pripravljali ladjo, močno zaostajali z delom, Apolonij pa je že prispel v mesto Tarz.³ Ko se je sprehajal blizu obale, ga je zagledal neki someščan, po imenu Helenik, ki mu je prišel nasproti ob isti uri. Helenik se mu je približal in rekel: »Pozdravljen, kralj Apolonij!« On pa ga je pozdravil, kakor imajo veljaki navado: prezrl je navadnega človeka. Tedaj ga je starec v jezi ponovno pozdravil in mu rekel: »Pozdravljen, sem rekel, Apolonij, odzdravi in ne preziraj moje revščine, saj jo krasi poštenost. Če namreč veš, potem se moraš paziti; če pa še ne veš, te moram opozoriti. Poslušaj, morda ne veš, da te je doletela javna obtožba.« Apolonij mu je odvrnil: »In kdo je mogel mene, vladarja rodnega mesta, javno obtožiti?« Helenik je odgovoril: »Kralj Antioh.« Spet dalje Apolonij: »Na podlagi česa?« Helenik je rekel: »Ker si njegovo hčer prosil za roko.« Apolonij je dejal: »In za kakšno ceno me je obsodil?« Helenik mu je odgovoril: »Kdor te bo pripeljal živega, bo prejel sto talentov zlata; kdor

3 Mesto je v rimskem času bilo del province Kilikije; danes leži na območju Turčije.

pa bo tvojo glavo, bo prejel dvesto. Zato te opozarjam; zbeži nekam na varno.« Ko je to rekel, se je Helenik umaknil. Tedaj je ukazal Apolonij ponovno poklicati predse starca in mu rekel: »Dobro si storil, da si me podučil. Zato si predstavljaš, da bi mi odrezal glavo s trupla in s tem prinesel veselje kralju.« Ukazal je, naj mu prinesejo sto talentov zlata, rekoč: »Prejmi, revež najboljšega zgleada, kar si zaslužiš. In zamisli si, kot sem malo prej rekel, da bi odrezal glavo s trupla in s tem prinesel veselje kralju. Glej, imaš sto talentov zlata in roke, ki jih ni omadeževala kri nedolžnega.« Helenik mu je odvrnil: »Daleč od tega, gospodar, da bi prejel nagrado za to stvar. Med dobrimi prijatelji prijateljstvo nima cene.« Nato se je poslovil in odšel.

[9] Po vsem tem, ko se je Apolonij sprehajal na istem kraju po obali, mu je prišel naproti drugi mož, po imenu Stranguilion. Apolonij ga je nagovoril: »Pozdravljen, dragi Stranguilion«. On pa mu je odvrnil: »Pozdravljen, gospodar Apolonij. Zakaj zaskrbljen hodiš v teh krajih?« Apolonij je rekel: »Obtoženca imaš pred očmi.« Stranguilion je rekel: »In kdo te je javno obtožil?« Apolonij: »Kralj Antioh«. Stranguilion ga je vprašal: »Zakaj?« Apolonij mu je odgovoril: »Ker sem prosil za roko njegovo hčer oz. njegovo ženo, da resničneje povem. Vendar, če je mogoče, se želim skriti v tvojem mestu.« Stranguilion mu je odvrnil: »Gospodar Apolonij, naše mesto je revno in ne bo moglo preskrbeti nekoga tako plemenitega, kot si ti. Trpimo za hudo lakoto in resnim pomanjkanjem žita, naši meščani nimajo upanja na preživetje, pred našimi očmi se bolj kot ne gibljejo podobe krute smrti.« Apolonij je rekel Stranguilionu: »Zahvali se torej bogu, ker me je povedel kot prebežnika v vaše konce. Vašemu mestu bom podaril sto tisoč mernikov žita, če boste prikrili moj beg.« Ko je Stranguilion to slišal, se je vrgel k Apolonijevim nogam, rekoč: »Gospodar in kralj Apolonij, če boš priskočil na pomoč lačnemu mestu, ne bo samo skrilo tvojega bega, ampak se bo tudi borilo za tvojo varnost, če bo potrebno.«

[10] Ko je to rekel, sta nadaljevala pot proti mestu. Ko se je Apolonij približal ploščadi na trgu, je nagovoril vse meščane in prvake tega mesta. »Meščani mesta Tarz, vas pretresa in muči pomanjkanje žita, jaz, Apolonij iz Tira, pa vas bom odrešil tega. Verjamem namreč, da se boste spomnili te usluge in prikrili moj beg. Znano vam je namreč, da sem na begu zaradi ukaza kralja Antioha; na vašo srečo sem prispel do vas. Dal vam bom torej sto tisoč mernikov žita po isti ceni, po kateri sem jih kupil v svoji domovini, to je po osem bronastih kovancev za en mernik.« Meščani mesta Tarz, ki so prej plačevali en zlatnik za en mernik, so se razveselili in so se mu med vzklikanjem zahvaljevali ter z vso vnemo jemali žito. Apolonij pa je, da se ne bi zdelo, da je zavrgel kraljevo čast in prevzel vlogo trgovca, ne pa dobrotnika, podaril vsoto, ki jo je prejel, za potrebe mesta. Meščani, ki so prejeli obilo darov, so mu želeli postaviti kip iz bronu. Postavili so ga na dvovprežnem vozu na forumu, kako v desnici drži žito, leva noga stopa na mernik, na podstavček pa so napisali naslednje: MESTO TARZ PODARJA TA DAR APOLONIJU IZ TIRA, KER JE UBLAŽIL POMANJKANJE IN LAKOTO V MESTU.

[11] Po nekaj mescih oziroma dnevih se je na vzpodbudo Stranguiliona in njegove žene Dionizijade ter po sili prilike odločil odpluti v Peteromestje v Cireno,⁴ da bi se tam skrnil. Z veliko častjo so Apolonija pospremili do ladje, kjer se je poslovil od ljudi in se vkrcal na ladjo. Med plovbo pa se je v dveh urah spremenilo vreme na prej mirnem morju.

Zanesljivo se je umaknilo nezanesljivemu...
 Nastala je nevihta in rdeče osvetlila nebo.
 Eol je z deževnim pihljajem uničil polja,
 vznemirjena zaradi nevihte. Južni veter zakriva tema
 in reže po vsej dolžini morja ...
 ... južni veter mrmra v vrtincu ...
 Od tam se vrtinči burja, vzhodnjaku ne zadostuje več morje...
 Pesek že pokriva vznemirjene ožine
 ... vse se meša z morjem, ki ga je pol poklical nazaj,
 Morje udarja zvezde, nebo.
 Nevihta zbira moči; podobno se zbirajo oblaki,
 toča, sneg, vetrovi, valovi, strele in dež.
 Plameni letijo z vetrom, morje nemirno rjovi.
 Od tam grozi južni, od tam severni veter, strašni levant,
 Neptun s trizobom razsipa sipine,
 Triton igra med valovi s strašnim rogom.

[12] Tedaj je vsak izmed mornarjev zgrabil desko, smrt pa se je že bližala. V temini nevihte so vsi umrli. Apolonija pa je po zaslugi njegove deske naplavilo na obale Peteromestja. Ko je Apolonij stal gol na obali, je opazoval mirno morje, rekoč: »Neptun, vladar morja, goljuf nedolžnih ljudi, si me mar ohranil pri življenju revnega in v pomanjkanju, da bi me tako laže preganjal okrutni kralj Antioh? Kam naj torej grem? V katero smer se naj odpravim? Kdo bo namreč ponudil pomoč neznanecu?« In medtem ko se je pritoževal nad samim seboj, je nenadoma opazil nekega starca, oblečenega v umazan plašč. Vrgel se mu je pred noge in mu med jokom dejal: »Usmili se me, kdorkoli že si, pomagaj revnemu brodolomcu, ki ne izhaja iz nizkega rodu. In da boš vedel, komu bi pomagal: jaz sem Apolonij iz Tira, kralj v svoji domovini. Poslušaj torej o tragediji moje nesreče, človeka, ki leži pred tvojimi koleno in prosi za pomoč. Pomagaj mi, da bom živel.« Tako je ribiča, ko je videl mladeniča prvovrstne postave, ganilo usmiljenje, dvignil ga je in držeč za roko povedel pod streho svojega doma ter predenj postavil najboljše jedi, ki jih je lahko. In da bi še bolj zadostil usmiljenju, je slekel ogrinjalo, ga razrezal na dva enaka dela in dal enega mladeniču, rekoč: »Vzemi to, kar imam, in pojdi v mesto: morda boš

4 Peteromestje, zveza petih mest, se omenja že v Svetem Pismu in se nanaša na Sodomo, Gomoro, Segor, Adman in Zeboim.

našel koga, ki se te bo usmilit. Če pa ga ne boš našel, se vrni sem in boš z menoj delal ter lovil ribe: kakršnakoli revščina že je, dovolj bo za naju. Edino tole te opozarjam, če boš kdaj po dobrotljivosti boga spet dobil vse, kar ti pripada po rojstvu, se tudi ti spomni nadlog moje revščine.« Temu je Apolonij odvrnil: »Če se te ne bom spomnil, naj ponovno doživim brodolom in naj ne najdem nikogar podobnega tebi.«

[13] Ko je to rekel, se je odpravil po poti, ki so mu jo pokazali, in stopil skozi mestna vrata. In medtem ko je sam pri sebi premišljeval, kje naj prosi za pomoč, je videl dečka, ki je tekel čez trg, vsega namazanega z oljem, opasanega z brisačo, kako je nesel pripomočke za igro, ki sodijo v telovadnico, pri tem pa je glasno kričal: »Poslušajte, meščani, poslušajte tujci, svobodni in sužnji: telovadnica je odprta!« Ko je Apolonij slišal te besede, je slekel ogrinjalo, vstopil v kopališče in uporabil Paladino tekočino.⁵ Medtem ko je opazoval posameznike, ki so se urili, je iskal sebi enakega, a ga ni našel. Tedaj je Arhistrat, vladar tega mesta, nenadoma z veliko množico sužnjev vstopil v telovadnico. In medtem ko je igral igro s svojimi, se je z naklonjenostjo boga Apolonij približal kraljevi skupini in kralju med igro vzel žogo in jo vrgel z izjemno hitrostjo in ko se je vrnila, jo je ponovno še hitreje udaril, ter ni pustil, da bi padla. Ko je kralj Arhistrat opazil dečkovo hitrost, a ni vedel, kdo je, videl pa je, da mu ni para v igrah z žogo, je rekel sužnjem: »Umaknite se, sužnji; sumim, da se ta mladenič lahko pomeri z menoj.« Ko so se sužnji umaknili, je Apolonij z neverjetno hitrostjo in izurjeno roko vrnil žogo, da se je tako kralju kot vsem, to je dečkom, ki so bili zraven, to zdelo kot izreden čudež. Ko je Apolonij videl, da ga meščani hvalijo, se je mirno približal kralju. Nato je kralja z izurjeno roko namazal z oljem s tolikšno nežnostjo, da se je starec počutil pomlajenega. V kopališču ga je ponovno skopal v topli vodi in mu spoštljivo pomagal iz kopeli. Potem se je umaknil.

[14] Ko je kralj videl, da je mladenič odšel, se je obrnil k prijateljem in rekel: »Prisegam pred vami, prijatelji, pri skupni dobrobiti, da me do danes še nikoli ni nihče bolje umil. Za to je zaslužen en sam: mladenič, ki ga ne poznam.« Nato je pogledal in nagovoril enega izmed svojih sužnjev: »Pozanimaj se o tem mladeniču, ki mi je danes tako ljubeznivo služil, kdo je.« Suženj je tako sledil mladeniču in ko ga je videl ogrnjenega v umazan plašč, se je vrnil h kralju s temi besedami: »Dobri in najboljši kralj, mladenič je brodolomec.« Kralj je odvrnil: »In od kod to veš?« Suženj je odgovoril: »Čeprav sam molči, oblačilo jasno kaže na to.« Kralj je rekel: »Hitro pojdi in mu reci: kralj te prosi, da prideš na večerjo.« In ko je Apoloniju to rekel, je ta sprejel in mu sledil do kraljevega domovanja. Suženj je prvi vstopil in rekel kralju: »Brodolomec je prišel, vendar ga je zaradi bornega oblačila sram vstopiti.« Kralj je takoj ukazal, naj ga oblečejo v primerna oblačila in naj se mu pridruži pri večerji. Apolonij je vstopil v jedilnico in kralj mu je rekel: »Lezi, mladenič, in se dodobra

5 Tj. olje.

najej. Gospodar ti bo namreč dal vse, da boš pozabil na tegobe brodoloma.« In takoj se je Apolonij zleknil nasproti kralja na dodeljeno mesto. Postregli so s predjedjo, nato pa z glavno jedjo. Med vsemi gosti Apolonij ni jedel, ampak je med jokom žalostno opazoval zlato, srebro, mizo in strežnike. Ko je nekdo izmed starcev, ki so ležali zraven kralja, videl mladeniča, kako vse radovedno opazuje, se je obrnil h kralju in mu rekel: »Dobri kralj, poglej; glej, ta, ki si mu izkazal dobrotljivost svoje duše, ti zavida tvoje bogastvo.« Temu je kralj odgovoril: »Prijatelj, tvoji sumi so neosnovani, saj mi ta mladenič ne zavida ne bogastva ne sreče, ampak po mojem priča o tem, da je mnogo izgubil.« Z veselim obrazom se je obrnil k mladeniču in mu rekel: »Mladenič, jej z nami. Bodi srečen in veseli se ter upaj, da ti bo bog naklonil boljše stvari.«

[15] Medtem ko je vzpodbujal mladeniča, je nenadoma vstopila kraljeva hči, že odrasla deklica, lepa in vsa sijoča v zlatu. Poljubila je očeta, nato pa vse ostale prijatelje, ki so bili zleknjeni. Medtem ko je delila poljube, je prišla do brodolomca. Ponovno se je vrnila k očetu in mu rekla: »Dobri kralj in najboljši oče, kdo je ta mladenič, ki leži nasproti tebe na častnem mestu in iz meni neznanega razloga joče?« Kralj ji je odgovoril: »Ta mladenič je brodolomec in mi je v telovadnici naredil veliko uslugo; zaradi tega sem ga povabil na večerjo. Ne vem pa, kdo je ali od kod prihaja. Vendar če želiš, ga vprašaj; spodobi se ti namreč, modra hči, da vse izveš. Morda se ti bo zasmilil, ko se boš seznanjala z njim.« Na prigovarjanje očeta je deklica s spoštljivimi besedami vprašala Apolonija in se mu približala, rekoč: »Čeprav je tvoja molčečnost žalostna, tvoja darežljivost kaže na tvojo plemenitost. Vendar če ti ni neprijetno, mi zapaj svoje ime in svoja doživetja.« Apolonij ji je odgovoril: »Če te zanima ime, kličejo me Apolonij. Če te zanima zaklad, sem ga izgubil na morju.« Deklica je odvrnila: »Bolj jasno mi razloži, da bom lahko razumela.«

[16] Apolonij je zares razkril vsa svoja doživetja in na koncu govora začel pretakati solze. Ko ga je kralj videl jokati, je pogledal svojo hčer in rekel: »Draga moja, napak si storila, ko si želela izvedeti ime in doživetja mladeniča, saj si s tem odprla stare boleče rane.« Zatorej, draga moja modra hči, je pravično, da kakor kraljica izkažeš naklonjenost temu, od katerega si izvedela resnico.« Deklica pa je pogledala Apolonija in mu rekla: »Že si naš, mladenič, odloži žalost. Obsula te bom z bogastvom, ker mi to dovoljuje očetova naklonjenost.« Apolonij pa se ji je zahvalil z vzdihom. Ko je kralj videl tolikšno dobrotljivost svoje hčere, se je močno razveselil in ji rekel: »Draga moja, vse dobro ti želim. Ukaži, naj ti prinesejo liro, obriši solze in ga razveseli z večerjo.« In deklica je res ukazala, naj ji prinesejo liro. Ko jo je dobila v roke, je z veliko sladkostjo glasu mešala zven strun, napeve z glasom. Vsi gosti so se začeli čuditi, rekoč: »Nič ne more biti boljše, nič ne more biti slajše od tega, kar smo slišali.« Med njimi je molčal zgolj Apolonij. Temu je kralj dejal: »Apolonij, ne obnašaj se primerno. Vsi hvalijo mojo hčer v glasbeni umetnosti. Zakaj jo zgolj ti z molkom grajaš?« Apolonij je odvrnil: »Gospodar in kralj, če boš dovolil, bom povedal, kaj čutim; tvoja hči je namreč po naključju našla glasbeno umetnost,

vendar se je ni naučila. Zatorej ukaži, naj mi dajo liro in takoj boš vedel, česar prej nisi vedel.« Kralj Arhistrat je rekel: »Apolonij, vidim, da si v vseh stvareh bogat.« Nadel si je oblačilo, glavo je okronal z vencem, vzel je liro in vstopil v jedilnico. Stal je tako, da so gostje, ki so ležali, mislili, da ni Apolonij, ampak Apolon. Po nastali tišini je vzel liro in se zbrano posvetil umetnosti. Ubran glas se je v pesmi mešal s strunami. Gostje so skupaj s kraljem začeli vzklikati v hvali in govoriti: »Nič ne more biti boljše, nič ne more biti slajše.« Nato je odložil liro, vstopil oblečen v komiško opravo in s nenavadnimi kretnjami in skoki odigral pantomimo. Nato si je nadel tragiško opravo in nič manj občudovanja vredno ugajal, tako da so vsi kraljevi prijatelji zagotavljali, da še česa takega niso videli ali slišali.

[17] Medtem je kraljevo hčer, ko je videla, da je mladenič nadarjen v vseh umetnostih in veščinah, ranil močan ogenj strasti. Močno se je zaljubila vanj. Po koncu pojedine je deklica tako rekla očetu: »Kralj in najboljši oče, malo prej si mi dovolil, da če želim, lahko dam Apoloniju od tvojega bogastva.« Odvrnil ji je: »Dovolil sem in dovolim ter želim.« Potem ko ji je oče dovolil, kar je sama želela dati, je pogledala Apolonija in rekla: »Učitelj Apolonij, prejmi po darežljivosti mojega očeta dvesto talentov zlata, štirideset mernikov srebra, dvajset sužnjev in bogato okrašeno oblačilo. Pogledal je sužnje, ki jih je podarila, in rekel: »Prinesite vse stvari, ki sem jih obljubil in jih pred vsemi zbranimi razstavite v jedilnici.« Vsi so hvalili dekličino darežljivost. Po končani pojedini so vstali, se poslovili od kralja in kraljice ter odšli. Apolonij je prav tako rekel: »Dobri kralj, usmiljen nad nesrečnimi, in ti, kraljica, ljubiteljica učenosti, nasvidenje.« Ko je to rekel, je pogledal svoje sužnje, ki mu jih je podarila deklica, rekoč: »Sužnji, vzemite vse, kar mi je podarila kraljica: zlato, srebro in oblačilo; pojdimo in poiščimo prenočišče.« Deklica pa, ki se je bala, da bi ji bilo hudo, če ne bi več videla ljubljenega, se je ozrla k očetu in rekla: »Dobri kralj, najboljši oče, mar ti ugaja, da se Apolonij z vsemi darovi danes umakne od nas in da ga slabi ljudje oropajo tega, kar si mu dal?« Kralj ji je odvrnil: »Prav imaš, gospodarica; ukaži torej, naj se mu pripravi soba, kjer bo primerno počival.« Potem ko je prejel prenočišče, je Apolonij, ki je bil dobro sprejet, počival in se zahvaljeval bogu, ki mu ni odrekel kralja za tolažbo.

[18] Kraljica pa, ki jo je že ranila skrb za Apolonija, si je v srcu predstavljala njegov obraz in besede ter spomin na petje, ki jo je prepričalo, da je božjega rodu. Ni ji bilo mar za spanec in počitek oči ter udov. Bedela je celo noč in ob prvi zori je vstopil v spalnico njen oče. Ko je videl hčer, je rekel: »Ljuba hči, kaj se dogaja, da tako nenavadno zgodaj zjutraj bediš?« Deklica mu je odvrnila: »Včerašnji miselni naporji so me vznemirili. Prosim torej, oče, da me predaš našemu gostu Apoloniju v uk.« Kralj je poln veselja ukazal k sebi poklicati dečka. Rekel mu je: »Apolonij, moja hči si je zaželela učiti od tebe srečo tvojih veščin. Prosim torej in prisegam ti pri moči mojega kraljestva: če boš izpolnil željo mojega otroka, ti bom na zemlji povrnil vse, kar ti je odvzelo sovražno morje.« Ko je Apolonij slišal te besede, je začel učiti deklico, kakor je bil sam

podučen. Potem ko je minilo nekaj časa, deklica pa ni mogla na noben način prenašati ran ljubezni, so ji zaradi šibkosti odpovedali udi in je nemočna ležala v postelji. Ko je kralj videl, da je njegovo hčer napadla nenadna bolezen, je zaskrbljen poslal po zdravnike. Ko so zdravniki prišli, so pregledali žile, dotaknili so se posameznih delov telesa, vendar niso našli nobenega vzroka za bolezen.

[19] Kralj pa je po nekaj dneh prijel Apolonija za roko, šel na forum in se sprehajal z njim. Trije učeni in plemeniti mladeniči, ki so že dolgo prosili za njegovo hčer v zakon, so ga enoglasno pozdravili. Ko jih je kralj videl, se je zasmejal in jim rekel: »Kaj je to, da ste me enoglasno pozdravili?« Eden izmed njih mu je odvrnil: »Ko smo prosili tvojo hčer v zakon, si nas pogosto utrujal z zavajanjem; zaradi tega smo danes prišli vsi skupaj. Izberi izmed nas tistega, ki ga želiš imeti za zeta.« Kralj je odgovoril: »Ob nepravem času ste me zmotili; moja hči se namreč posveča učenju in zaradi ljubezni do tega leži nemočna. Vendar da se vam ne bo zdelo, da vas še naprej zavajam, napišite na tablico svoja imena in vsoto dote; tablico bom poslal svoji hčeri in ona naj si izbere, koga bi želela imeti za moža.« Trije mladeniči so tako napisali svoja imena in znesek dote. Kralj je vzel tablico in jo zapečatil s prstanom ter jih dal Apoloniju z besedami: »Učitelj, vzemi to tablico, če nimaš nič proti, in jo odnesi k svoji učenki: ta zadeva namreč zahteva tvoje posredovanje.«

[20] Apolonij je vzel tablico in se odpravil proti kraljevi palači, vstopil v sobo in ji jo predal. Deklica je prepoznala očetov pečat. Svojemu ljubljenu je tako odgovorila: »Učitelj, kaj pomeni to, da si vstopil sam v spalnico na tak način?« Apolonij ji je odgovoril: »Gospodarica, nisi še odrasla ženska in to jemlješ za slabo. Vendar raje sprejmi očetovo tablico in preberi imena treh snubcev.« Deklica je odlomila pečat na tablici in jo prebrala, na njej pa ni bilo imena tistega, ki ga je želela in ljubila. Pogledala je Apolonija in rekla: »Učitelj Apolonij, mar te ne boli, da se bom omožila?« Apolonij je rekel: »Sploh ne; blagrujem te, ker sem te naučil mnogo stvari in ti vse razložil; po božji volji se boš omožila s tistim, ki ga želi tvoje srce.« Deklica mu je odvrnila: »Učitelj, če bi me ljubil, bi trpel bolečine zaradi svoje učenosti.« Napisala je sporočilo na tablico, jo zapečatila s prstanom in predala mladeniču. Apolonij jo je odnesel na trg in predal kralju. Kralj je vzel tablico, jo odpečatil in odprl. V njej je njegova hči zapisala: »Dobri kralj in najboljši oče, ker mi dovoliš po svoji prizanesljivi usmiljenosti, bom spregovorila: za moža želim tistega, ki ga je morje oropalo dediščine. In če se čudiš temu, oče, da sem spodobno dekle tako nespodobno napisala, sem poslala sporočilo po voščeni tablici, ki ne pozna sramu.«

[21] Ko je kralj prebral sporočilo na tablici, ni vedel, o katerem brodolomcu govori. Pogledal je tri mladeniče, ki so zapisali svoja imena in v tablici določili znesek dote, in jim rekel: »Kdo izmed vas je doživel brodolom?« Eden izmed njih, ki mu je bilo ime Ardalion, je odgovoril: »Jaz.« Drugi je rekel: »Molči, naj te vzame bolezen in naj nikoli ne ozdraviš, saj vem, da si moj sovratnik in si se z menoj učil književnosti ter nikoli nisi stopil izven mestnih vrat.

Kje si torej doživel brodolom?« Ker kralj ni izvedel, kdo izmed njih je doživel brodolom, je pogledal Apolonija in rekel: »Učitelj Apolonij, vzemi to tablico in jo preberi. Lahko da boš ti razumel to, česar jaz nisem našel, ker si bil prisoten.« Apolonij je vzel tablico, jo prebral in ko se je zavedel, da ga kraljica ljubi, je zardel. Kralj ga je prijel za roko in se umaknil od onih mladeničev ter rekel: »Kaj se je zgodilo, učitelj Apolonij, si našel brodolomca?« Apolonij mu je odvrnil: »Dobri kralj, če dovoliš, našel sem.« Po teh besedah je kralj videl njegov obraz, ki ga je zajela rdečica, in je razumel opazko ter veselo rekel: »Kar si je zaželela moja hči, je tudi moja želja. Nič se namreč ne more zgoditi v zadevah te narave brez boga.« Pogledal je tri mladeniče in rekel: »Res sem vam rekel, da ste me zmotili ob nepravem času. Pojdite in ko bo napočil čas, bom poslal po vas.« In tako jih je odposlal od sebe.

[22] Kralj je prijel za roko moža, ki je že postal zet, ne več gost, in vstopil v palačo. Zapustil je Apolonija in sam šel k hčeri, rekoč: »Draga hči, koga si si izbrala za moža?« Deklica se je vrgla k očetovim nogam in rekla: »Ljubi oče, ker želiš slišati željo svoje hčere: za moža želim in ljubim tistega, ki ga je morje oropalo dediščine, brodolomca in svojega učitelja Apolonija; če me ne boš predal njemu, boš v trenutku izgubil hčer.« Ker kralj ni več mogel prenašati hčerinih solz, jo je dvignil in jo nagovoril z besedami: »Ljubljena hči, nikar ne skrbi za to, saj si si zaželela istega moža kot jaz, saj ko sem ga prvič videl, sem ga želel poročiti s teboj. Imaš torej moje dovoljenje, ker sem tudi jaz postal oče po ljubezni.« Ko je šel iz sobe, je zagledal Apolonija in mu rekel: »Učitelj Apolonij, ko sem podrobno spraševal svojo hčer, kaj ji leži na srcu glede poroke, mi je med drugim objokana pripovedovala o mnogih stvareh in me prosila: 'Mojemu učitelju Apoloniju si prisegel, da mu boš dal to, kar mu je odvzelo jezno morje, če bo upošteval moje želje glede pouka. Zdaj ko je ubogal tvoja navodila in ukaze, ki si mu jih postavil in moje želje glede pouka, ne prosi za zlato, srebro, oblačila, sužnje ali imetje, ampak zgolj za kraljestvo, za katerega je mislil, da ga je izgubil. Po lastni obljubi mu ga torej daj preko združitve z menoj.' Zatorej, učitelj Apolonij, prosim, naj ti ne bo nadležna poroka z mojo hčerjo.« Apolonij mu je odvrnil: »Naj se zgodi po božji volji in če je tvoja volja, se naj izpolni.« Kralj je rekel: »Brez odlašanja bom določil poročni dan.«

[23] Naslednji dan je poklical prijatelje, povabil je veljake sosednjih mest, velikaše in plemenite može. Ko jih je sklical skupaj, jim je rekel: »Prijatelji, veste, zakaj sem vas zbral vse skupaj.« Ti so odgovorili, rekoč: »Ne vemo.« Kralj jim je odgovoril: »Veste, da se moja hči želi poročiti z Apolonijem iz Tira. Prosim vas, naj bo v vseh veselje, ker se bo moja modra hči združila s preudarnim možem.« Medtem je brez odlašanja določil dan za poroko in jim naročil, kdaj naj se vsi skupaj zberejo. Kaj več besed je potrebnih? Prišel je poročni dan in vsi skupaj so se srečni in veseli zbrali. Veselil se je kralj s hčerjo, veselil se je tudi Apolonij iz Tira, ki si je zaslužil imeti takšno soprogo. Poroka se je obhajala po kraljevski šegi, v spodobni vzvišenosti. Vse mesto se je veselilo, meščani, tujci in gostje so vzklikali od veselja. V lutnjah, lirah, pesmih in

orglah, ki so jih spremljali glasovi, je nastalo veliko veselje. Potem ko je minilo veselje slavlja, je med zakoncema zrasla velika ljubezen, nenavadna naklonjenost, neprimerljivo veselje, neslišana sreča, ki jo je objemala večna ljubezen.

[24] Potem ko je preteklo nekaj dni in mescev, in je bila deklica v šestem mescu nosečnosti, je k njej prišel kralj Apolonij, njen mož. Ko se je sprehajal poleg svoje deklice na obali, je videl lepo ladjo in medtem ko sta jo oba občudovala, je Apolonij prepoznal, da je iz njegove domovine. Obrnil se je h krmarju in rekel: »Reci, če lahko, od kod si prišel?« Krmar je rekel: »Iz Tira.« Apolonij je odvrnil: »Izrekel si ime moje domovine.« Krmar mu je rekel: »Torej prihajaš iz Tira?« Apolonij mu je odgovoril: »Kot praviš, prihajam.« Krmar mu je odvrnil: »Bodi tako prijazen in mi povej po resnici: poznaš kakšnega veljaka te države po imenu Apolonij?« Apolonij mu je odgovoril: »Poznam ga tako kot samega sebe.« Krmar ni razumel opazke in mu je rekel: »Prosim te torej, ko ga boš kjerkoli videl, mu tako reci: veseli se in bodi srečen, ker je okrutnega kralja Antioha, ki je spal s svojo hčerjo, udarila božja strela. Njegovo bogastvo in kraljestvo varno čaka na kralja Apolonija.« Ko je Apolonij slišal, se je poln veselja obrnil k ženi in ji rekel: »Gospodarica, pravkar si se prepričala o tem, kar si mi nekoč brodolomcu verjela. Draga žena, prosim te torej, da mi dovoliš odpotovati in vzeti obljubljeno kraljestvo.« Ko je žena slišala, da želi odpotovati, so jo zajele solze in je rekla: »Ljubi mož, če bi se odpravil kam na dolgo potovanje, bi res moral pohiteti do mojega poroda. Zdaj pa, ko si tukaj prisoten, me nameravaš zapustiti? Skupaj bova odplula: kjerkoli boš, bodisi na kopnem bodisi na morju, naju bo oba objelo življenje ali smrt!« Po teh besedah je deklica odšla do očeta in mu rekla: »Dragi oče. Veseli se in bodi srečen, ker je okrutnega kralja Antioha, ki je spal s svojo hčerjo, udaril bog. Njegovo bogastvo in krona na varnem čakata na mojega moža. Zaradi tega te prosim, da mi z naklonjenim srcem dovoliš odpluti z njim. In da mi boš raje dovolil: eno boš odposlal in prejel boš dve.«

[25] Ko je kralj vse to slišal, se je vzhičen razveselil. Takoj je ukazal pripeljati ladje na obale in jih natovoriti z vsemi dobrinami. Zaradi poroda je ukazal dojilji in izkušeni porodničarki po imenu Likorida, naj pluje skupaj z njima. Po poslovilni gostiji ju je odvedel do obale, poljubil je hčer in zeta in jima zaželel mirno plovbo. Kralj se je vrnil v palačo. Apolonij pa se je vkrcal na ladjo s številčno družino, veliko opreme in denarja in se z ugodnim vetrom odpravil na plovbo. Medtem ko so jih po nekaj dneh in nočeh zadrževali raznovrstni močni vetrovi na nemirnem morju, je v devetem mescu po Lucinini⁶ prisili deklica rodila deklico. Vendar se je posteljica po porodu vrnila vanjo in zaradi strjene krvi se je ustavilo njeno dihanje ter je takoj umrla. Ni bila zares mrtva, ampak se je zgolj zdelo, da je mrtva. Ko je družina to videla, je ob glasnem vpitju in kričanju pritekel Apolonij in ko je videl ženo, ki je ležala brez znaka življenja, je si je z nohti strgal oblačilo

6 Lucina je rimska boginja poroda in rojevanja.

s prsi, si populil prvo mladeniško brado, se v solzah vrgel nad trupelce in začel bridko jokati in govoriti: »Draga žena, ljuba kraljeva edinka, kaj se ti je pripetilo? Kaj bom odgovoril tvojemu očetu, kaj bom govoril o tebi, ki si me sprejela kot revnega brodolomca, ki ni imel ničesar?« Ko je tako vzdihoval s podobnimi besedami in močno jokal, je vstopil krmar in mu rekel: »Gospodar, tvoja dejanja so karseda pobožna, vendar ladja ne more prenašati mrtvega trupla. Ukaži, naj truplo spustijo v morje, da se bomo lahko izognili nemirnim valovom.« Apolonij je težko sprejel te besede in mu rekel: »O čem pripoveduješ, slabič vseh slabičev? Ti bi želel, da bi v morje poslal truplo te, ki me je sprejela kot revnega brodolomca?« Med sužnji so bili tesarji, ki jih je sklical skupaj in jim ukazal, naj stežejo in združijo deske, zamašijo luknje in razpoke, naredijo prostorno krsto in naj ji s svincem zapečatijo robove med deskami. Ko je to storil, je okrasil deklico s kraljevskim okrasjem in v krsto položil dvajset sestercev⁷ zlata pri glavi. Nazadnje je poljubil truplo, se zjokal nad njim in ukazal, naj dvignejo dojenčico in zanjo skrbno poskrbijo, da bo v vsem slabem imel nekaj tolažbe in da bo kralju namesto hčere pokazal vnukinjo. Med bridkim jokom je ukazal, naj spustijo krsto v morje.

[26] Tretji dan so valovi naplavili krsto; prispela je do efeške obale, nedaleč od posestva nekega zdravnika. Ta se je istega dne sprehajal s svojimi učenci blizu obale in je videl krsto, ki so jo valovi naplavili, ter rekel sužnjem: »Vzemite to krsto z največjo pazljivostjo in jo prinesite do hiše.« Ko so sužnji to storili, jo je zdravnik odprl in videl deklico, okrašeno s kraljevskim okrasjem, ki je bila zelo lepa in je ležala v lažni smrti. Rekel je: »Zamisli si, koliko solza je ta deklica zapustila svojim staršem.« Takoj je zagledal denar, ki je bil položen pri njeni glavi, pod njo pa popisano tablico, in je rekel: »Poizvedimo, kaj želi oziroma zapoveduje bolečina.« Ko je odpečatil tablico, je našel tako zapisano: »Kdorkoli bo našel to krsto, bo v njej našel dvajset sestercev zlata; prosim, da obdrži deset sestercev, deset pa jih naj nameni za pogreb. To truplo je namreč zapustilo veliko solz in bridke bolečine. Če bo ravnal drugače, kot zahteva bolečina, naj umre kot zadnji potomec družine, in naj nihče ne pripravi pogreba za njegovo truplo.« Ko je prebral tablico, je rekel sužnjem: »Ravnajmo s truplom tako, kot zahteva bolečina. Prisegel sem pri svojem življenju, da bom porabil več, kot zahteva bolečina.« Po teh besedah je ukazal, naj takoj zgradijo grmado. Medtem ko so skrbno in marljivo gradili in postavljali grmado, je prišel nasproti zdravnikov učenec, po videzu mladenič, vendar po modrosti skorajda starec. Ko je videl, da želijo postaviti grmado, je pogledal učitelja in rekel: »Od kod je prišlo to nenavadno truplo?« Učitelj mu je odgovoril: »Dobrodošel; ta ura te namreč pričakuje. Vzemi posodico z mazilom in jo na koncu nanesi na telo mrtve deklice.« Mladenič je res vzel posodico z mazilom, približal se je dekličini postelji, odstranil je oblačila s prsi, nanesel mazilo in jo z roko polno suma pregledal po vseh udih ter v žilah začutil blag utrip srca. Mladenič

7 Rimska denarna enota. Op.p.

je presenečen obstal, ker je spoznal, da deklica leži v lažni smrti. Potipal je žile za dokaz, pregledal je nosnice in preiskal usta z ustnicami; začutil je lahni dih življenja, kot da bi se bojeval z varljivo smrtjo, in je rekel: »Postavite bakle na štiri strani.« Ko so to naredili, je skrčila šibke roke, ki so visele s postelje, in kri, ki je bila strjena, se je utekočinila zaradi mazila.

[27.] Ko je mladenič to videl, je stekel k svojemu učitelju in rekel: »Učitelj, deklica, za katero si mislil, da je umrla, živi! In da mi boš lažje verjel, bom odprl zamašeno pot dihanja.« S seboj je vzel, kar je potreboval, odnesel je deklico v svojo sobo, jo položil na ležišče, razgrnil ogrinjalo, segrel olje, namočil kosem volne in ga pomazal po dekličinih prsih. Kri, ki se je strdila v notranjosti zaradi hladu, se je ob stiku s toploto utekočinila in dihanje, ki je bilo zamašeno, se je začelo dvigovati sredi telesa. Potem ko so se žile razkrile, je deklica odprla oči, dobila nazaj dih, ki ga je že izgubila, in z nežnim ter tresočim glasom rekla: »Zdravnik, rotim te, da se me ne dotikaš več, kakor je potrebno; sem namreč žena kralja in kraljeva hči.« Ko je mladenič videl, kar je po večini vedel, in je učitelj spregledal, je poln veselja odšel k svojemu učitelju in mu rekel: »Učitelj, pridi, da se boš prepričal o dosežku svojega učenca.« Učitelj je vstopil v spalnico in ko je videl, da je deklica, za katero je mislil, da je mrtva, živa, je rekel učencu: »Odobravam večino, hvalim spretnost, občudujem marljivost. Vendar poslušaj, učenec, ne želim, da ne bi imel koristi od svoje večine; prejmi nagrado. Deklica je namreč s seboj prinesla denar.« Dal mu je deset sestercev zlata in ukazal, naj deklico okrepčajo s hranilnimi jedmi in toplimi obkladki. Po nekaj dneh, ko je spoznal, da je kraljevskega rodu, je poklical prijatelje in jo posvojil kot svojo hčer. V solzah ga je prosila, naj se je nihče ne dotakne. Uslišal je nje-no prošnjo in jo poslal med svečenice Diane, kjer so vse deklice ohranjale neoskrunjeno devištvo.

[28] Medtem je Apolonij plul v velikem žalovanju in pod vodstvom boga prišel v Tarz, kjer je izplul in se odpravil v hišo Stranguiliona in Dionizijade. Pozdravil ju je, jima razložil svojo nesrečno usodo in jima rekel: »Kolikor sem jokal zaradi izgube žene, toliko se bom potolažil, ker je moja hči preživela. Zatorej, preblažena gostitelja, ker od preminule žene ne želim prejeti kraljestva, ki čaka name, prav tako pa se ne želim vrniti k tustu, ki je izgubil hčer na morju, ampak se bom raje ukvarjal s trgovskimi posli, vama zaupam v skrb lastno hčer: odrašča naj z vajino hčerjo, vzgojita jo v dobro in pošteno dekle in jo po imenu vajine domovine poimenujta Tarzija. Prav tako vama zaupam v varstvo dojiljo svoje žene po imenu Likorida in želim, da skrbi za mojo hčer in jo varuje.« Po teh besedah jima je predal dojenčico, dal jima je zlato, srebro, denar in izbrana oblačila ter zatrdno prisegel, da si ne bo ostrigel brade, las in nohtov, dokler ne bo oddal hčere v zakon. Vsi so obnemeli, da je tako trdno prisegel, in obljubili, da bodo karseda zvesto vzgojili dekle. Apolonij je tako predal hčer in se vkrcal na ladjo, odpravil na odprto morje ter prispel v neznanne in odmaknjene dele Egipta.

[29] Ko je bilo Tarziji pet let, so jo dali v uk svobodnih umetnosti in njuna hči se je učila skupaj z njo; učili sta se razsodnosti, poslušanja, govora in poštenosti. Ko je bila Tarzija stara štirinajst let, se je vrnila iz šole in izvedela, da je dojiljo nenadoma obšla bolezen. Sedla je blizu nje in jo vprašala o vzroku njene slabega počutja. Dojilja se je dvignila in ji rekla: »Poslušaj zadnje besede umirajoče starke, gospodarica Tarzija; poslušaj in si zapomni v srcu. Vprašam te, kdo misliš, da je tvoj oče oziroma tvoja mati?« Deklica je odgovorila: »Tarz je moja domovina, oče je Stranguilion, mati Dionizijada.« Dojilja je zavzdihnila in rekla: »Poslušaj, gospodarica Tarzija, o rodu in rojstnem izvoru, da boš vedela, kaj moraš storiti po moji smrti. Tvojemu očetu je ime Apolonij, mati je bila hči kralja Arhistrata, tvoja domovina pa je Tir. Medtem ko je bila tvoja mati noseča, se je porodna posteljica takoj vrnila vanjo in z zapora v sapniku je zaznamovala zadnji dan njene usode. Tvoj oče je zanjo stesal krsto in jo s kraljevim okrasjem ter dvajsetimi sesterici spustil v morje, da bi tako bila priča sama sebi, kamorkoli bi jo zaneslo. Ladje so navkljub srditim vetrovom prišle do tega mesta s tvojim žalujočim očetom in teboj v zibki. Skupaj s kraljevskimi oblačili te je zaupal v skrb tema gostoma, Stranguilionu in Dionizijadi, in se zaobljubil, da si ne bo ostrigel las in nohtov, dokler te ne bo oddal v zakon. Če ti bodo po moji smrti ti gostje, ki jih imenuješ starši, slučajno storili kakršnokoli krivico, se odpravi na forum, kjer boš našla kip svojega očeta Apolonija: okleni se kipa in zavpij: 'Jaz sem hči tistega, čigar kip je ta.' Meščani se bodo zagotovo spomnili dobrih del tvojega očeta Apolonija in te bodo zagotovo rešili.«

[30] Tarzija ji je odgovorila: »Draga dojilja, bog mi je priča, da bi ostala popolnoma nevedna glede svojega družinskega izvora, če bi se mi kaj pripetilo, preden si mi razkrila to zgodbo.« Ko sta se med seboj pogovarjali, je dojilja izdihnila v deklinem objemu. Deklica je poskrbela za pogreb dojilje in eno leto žalovala za njo. Po končanem žalovanju si je nadela prejšnja izbrana oblačila, se odpravila v šolo ter se vrnila k svobodnim umetnostim, noben dan pa ni zaužila hrane, dokler ni vstopila v grobnico in tja nesla posodice z vinom in vence. Tam je klicala duhove staršev.

[31] Ko se je to dogajalo, je nekega prazničnega dne Dionizijada šla po ulici s hčerjo po imenu Filomuzija in deklico Tarzijo. Ko so zagledali Tarzijino lepoto in okrasje, so jo vsi meščani in ugledni veljaki imeli za čudež in so govorili: »Srečni oče, čigar hči je Tarzija; ta pa, ki stoji zraven nje, je zelo grda in je v sramoto.« Ko je Dionizijada slišala, da hvalijo Tarzijo, njeno hčer pa grajajo, je ponorela od besa. Usedla se je na samo in začela tako razmišljati: »Štirinajst let je minilo od takrat, ko je njen oče prišel sem in nikoli se ni vrnil, da bi vzel k sebi hčer, prav tako nam tudi ni poslal pisem. Menim, da je mrtev ali pa je končal na morju. Njena dojilja je preminila. Nihče mi ni na poti. Ne bom mogla uresničiti tega, kar sem si zamislila, če je ne bom odstranila s prizorišča z mečem ali s strupom ter z njenim okrasjem olepšala svojo hčer.« Medtem ko je pri sebi premišljevala o tem, so ji oznanili, da je prišel nadzornik po imenu Teofil. Poklicala ga je k sebi in mu rekla: »Če si želiš pridobiti svobodo in

nagrado, ubij Tarzijo.« Nadzornik je rekel: »Kaj hudega je zagrešilo nedolžno dekletko?« Zločinka je odgovorila: »Me že ne ubogaš? Zgolj naredi to, kar sem ti ukazala. Če ne, boš občutil jezo gospodarja in gospodarice.« Nadzornik je odvrnil: »In kako naj to storim?« Zločinka je rekla: »Ko pride iz šole, ponavadi ne zaužije ničesar, dokler ne vstopi v grobnico svoje dojlje. Tam se moraš skriti z bodalom, in ko bo prišla, jo ubij in vrzi njeno truplo v morje. Ko boš prišel in mi prinesel novice o tem, boš dobil svobodo skupaj z nagrado.« Nadzornik je vzel bodalo, ga skril ob boku in se ozrl proti nebu, rekoč: »Bog, mar si ne zaslužim prejeti svobode drugače, kot da prelijem kri nedolžne deklice?« Po teh besedah je zavzdihnil in jokaje odšel proti grobnici Tarzijine dojlje ter se tam skril. Deklica se je vrnila iz šole in po ustaljeni navadi izlila posodico vina ter ob vstopu v grobnico položila vence; in medtem ko je klicala duhove svojih staršev, jo je nadzornik napadel, od zadaj zgrabil dekličine lase in jo vrgel na tla. Ko jo je želel zabosti, mu je deklica rekla: »Teofil, kaj sem zagrešila, da bom nedolžno dekletko umrla po tvoji roki?« Nadzornik ji je odvrnil: »Ničesar nisi zagrešila, temveč tvoj oče Apolonij je kriv, ker te je prepustil Stranguilionu in Dionizijadi skupaj z velikim bogastvom in kraljevskimi oblačili.« Ko je deklica to slišala, ga je v solzah prosila: »Če že ni več upanja za moje življenje ali tolažbe, mi dovoli, da pomolim k bogu.« Nadzornik ji je odgovoril: »Pomoli. Sam bog ve, da to zločinsko dejanje opravljam proti svoji volji.«

[32] In ko je deklica tako molila k bogu, so nenadoma prišli pirati in ko so videli, da jo mož z orožjem v roki želi zabosti, so vzkliknili rekoč: »Prizanesi ji, barbar, prizanesi ji in je ne ubij! Ta je namreč naš plen in ni tvoja sorodnica.« Ko je nadzornik zaslišal glasove, jo je izpustil, se pognal v beg in se pričel skrivati za grobnico. Pirati so stopili na obalo, vzeli deklico in se odpravili na odprto morje. Čez nekaj časa se je nadzornik vrnil, in ko je videl, da je deklica ubežala smrti, se je zahvalil bogu, da ni storil zločina. Vrnil se je h gospodarici in ji rekel: »Kar si ukazala, je storjeno; izpolni to, kar si mi obljubila.« Zločinka je odgovorila: »Zagrešil si umor, povrh vsega pa še prosiš za svobodo? Vrni se na posestvo in opravljaj svoje dolžnosti, da ne boš občutil jeze gospodarja in gospodarice!« Ko je nadzornik slišal te besede, je obrnil oči proti nebu in rekel: »Bog, ti veš, da nisem zagrešil zločina. Rzsodi med nama.« In šel je proti svojemu posestvu. Tedaj je Dionizijada pri sebi premlevala o zločinu in tuhtala, kako bi lahko prikrila zločinsko dejanje. Pristopila je k možu Stranguilionu in mu tako rekla: »Dragi mož, reši ženo, reši najino hčer. Žalitve so me pognale v divji bes in norost. Iznenada sem začela pri sebi premišljevat tako: 'Glej, že štirinajst let je minilo od takrat, ko nama je bila zaupana v skrb Tarzija po njenem očetu in nikoli nama ni poslal nobenega pozdravnega pisma; morda je umrl od bolečin žalovanja ali pa je zagotovo preminil med valovi in nevihtami morja. Njena dojlja je mrtva. Nihče mi ni na poti. Tarzijo bom odstranila s prizorišča in z njenim okrasjem olepšala najino hčer.' To se je tudi zgodilo, da boš vedel. Zdaj pa si zaradi oprezavih meščanov začasno nadeni žalna oblačila, tako kot sem storila tudi jaz, in z lažnimi solzami bova

govorila, da je nenadoma umrla zaradi bolečin v trebuhu. Na obrobju mesta bova zgradila veliko grobnico in rekla, da je v njej pokopana.« Ko je Strangulion to slišal, sta ga navdala tresenje in osuplost ter je tako odgovoril: »Daj mi žalna oblačila, da bom žaloval nad seboj, ker mi je bila dodeljena tako zločinska žena. Gorje mi! Ojoj! Kaj naj storim, kaj naj naredim glede njenega očeta, ki je odrešil to mesto smrti in nevarnosti lakote, ko sem ga prvič sprejel; na moje prigovarjanje je vstopil v mesto: zaradi tega mesta ga je doletel brodolom, videl je smrt, izgubil je premoženje in trpel revščino; ko pa mu je bog vrnil boljše življenje, ni razmišljal o slabem namesto o dobrem, niti ni imel tega pred očmi, saj je bil pobožen mož, ampak je vse prepustil pozabi in nas povrh ohranil v dobrem spominu, ko je izbral zvestobo, nas poplašal, nas štel za poštene, nam predal svojo hčer v skrb in nam izkazal tako iskreno ljubeznivost, da je hčeri dal ime po našem mestu. Gorje meni, kako slep sem bil! Žalujem nad seboj in nedolžno devico, ker sem povezan z najslabšo kačo in krivično ženo. Obrnil je oči k nebu in rekel: »Bog, ti veš, da sem čist glede Tarzijine krvi; išči in maščuj jo v Dionizijadi.« Ozrl se je k svoji ženi z besedami: »Sovražnica boga, kako boš lahko prikrila ta sramotni zločin?« Dionizijada je sebi in hčeri res nadela žalna oblačila, jokala lažne solze, poklicala k sebi meščane in jim rekla: »Dragi meščani, poklicali smo vas zato, ker smo izgubili upanje svojih oči, napore in namene svojih let; to je, Tarzijo, ki ste jo dobro poznali, nam pa je zapustila muke in bridko žalovanje; pripravili smo ji primerni pogreb.« Tedaj so se meščani odpravili tja, kjer je bila grobnica, ki jo je zgradila Dionizijada, in zaradi zaslug in dobrih del Apolonija, Tarzijinega očeta, zgradili spomenik iz bronu in nanj zapisali: BOGOVI MANI!⁸ MEŠČANI TARZA SO DEKLICI TARZIJI ZARADI DOBRIH DEL APOLONIJA IZ TIRA ZGRADILI BRONASTI SPOMENIK.

[33] Možje, ki so ugrabili Tarzijo, so prispeli v mesto Mitilene. Pristala je med drugimi sužnji, namenjena za prodajo na trgu. Ko je za to slišal zvodnik, skrajno nepošten mož, ni želel kupiti nobenega drugega moža ali žene, razen Tarzije, in začel je licitirati, da bi jo kupil. Vendar je neki ugledni meščan po imenu Atenagoras ponudil deset sestercev zlata, ko je spoznal, da je bila plemenita, modra in lepa devica na prodaj. Zvodnik pa je želel dati dvajset. Atenagoras je ponudil trideset, zvodnik štirideset, Atenagoras petdeset, zvodnik šestdeset, Atenagoras sedemdeset, zvodnik osemdeset, Atenagoras devetdeset, v zadnjem trenutku pa je zvodnik dal sto sestercev zlata in rekel: »Če bo kdo dal več, bom dal deset več.« Atenagoras mu je odgovoril: »Če bom hotel tekmovati s tem zvodnikom, da bom kupil eno deklico, bom moral prodati več sužnje. Vendar mu bom dovolil, da jo kupi, in ko jo bo posadil v javno hišo, bom prvi stopil k njej in ji odvezel devištvo po nizki ceni in bo tako, kot če bi jo kupil.« Kaj več je še treba? Devica je bila dodeljena zvodniku, ki jo je odvedel

8 Boljši rokopis ima *Dii Manes* namesto običajnega *Dis Manibus*.

v vežo, kjer je stal zlat kip boga Priapa,⁹ posut z dragocenimi kamni in zlatom. Rekel ji je: »Počasti mojega odličnega boga.« Deklica mu je odgovorila: »Si mar iz Lampsaka?« Zvodnik ji je odgovoril: »Nesrečnica, mar ne veš, da si naletela na dom pohlepnega zvodnika?« Ko je deklica slišala te besede, se je stresla po celem telesu in se vrgla k njegovim nogam, rekoč: »Usmili se me, gospod, prizanesi mojemu devištvu! Rotim te, da se upreš želji po tem, da bi to telesce dal na prodaj pod tako sramotnim nazivom.« Zvodnik ji je odgovoril: »Dvigni se, nesrečnica: mar ne veš, da pri zvodniku in mučitelju solze ne veljajo nič?« K sebi je poklical nadzornika deklic in mu rekel: »Skrbno okraši sobo, nad katero bo visel napis: kdor želi vzeti čast devici Tarziji, bo dal pol funta zlata; zatem pa bo naprodaj vsemu ljudstvu za zlatnik.« Nadzornik je storil, kar mu je ukazal njegov gospodar zvodnik.

[34] Tri dni zatem se je množica ob glasbeni spremljavi vila proti javni hiši. Vendar je upravnik Atenagoras prišel prvi in s pokrito glavo vstopil v javno hišo. Ko je vstopil, je sedel in prišla je Tarzija, ki se mu je vrgla pred noge in rekla: »Usmili se me! Pri tvoji mladosti te prosim, da se upreš želji, da bi me oskrunil pod tako sramotnim nazivom. Zadrži se v nečisti poželjivosti, prisluhni razlogu za mojo nesrečo in upoštevaj moj družinski izvor.« Ko mu je razložila vse pripetljaje, se je upravnik Atenagoras zmedel, iz usmiljenja ostrmel ter ji rekel: »Dvigni se. Poznamo pripetljaje usode; človek sem. Tudi jaz imam hčer devico, za katero bi se lahko bal v podobnem slučaju.« Ko je to rekel, je vzel štirideset zlatnikov in jih dal v roko device z besedami: »Gospodarica Tarzija, glej, tukaj imaš več, kot zahteva tvoje devištvo. Podobno stori z vsemi, ki bodo prišli, dokler se ne boš osvobodila.« Deklica je med solzami rekla: »Zahvaljujem se ti za tvoje usmiljenje.« Ko je šel ven, je srečal znanca, ki mu je rekel: »Atenagoras, kako je šlo z novo deklico?« Atenagoras mu je odgovoril: »Ni moglo biti bolje; celo do solz!« Po teh besedah mu je sledil. Ko je vstopil, je čakal v zasedi, da bi videl, kako se bodo stvari odvile. Ko je vstopil, je Atenagoras stal zunaj. Deklica je kot ponavadi zaprla vrata. Mladenič ji je rekel: »Če želiš, mi prosim povej, koliko ti je dal mladenič, ki je malo prej vstopil k tebi?« Deklica mu je odgovorila: »Dal mi je po štiri zlatnike.« Mladenič ji je odvrnil: »Naj se mu zgodi slabo! Kaj bi mu bilo tako težko, tako bogatemu človeku, če bi ti dal vseh dvanajst unč zlata? Da boš vedela, da sem boljši od njega, vzemi vseh dvanajst unč zlata.« Atenagoras, ki je stal zunaj, je rekel: »Kolikor več boš dal, toliko bolj boš jokal!« Deklica se mu je vrgla pred noge in mu podobno razložila o svojih pripetljajih: zmedla je človeka, ki se je odvrnil od poželjivosti. Mladenič ji je rekel: »Dvigni se, gospodarica! Tudi jaz sem človek, podvržen usodi.« Deklica mu je odgovorila: »Najlepša hvala za tvojo usmiljenost.«

[35] Ko je šel ven, je našel Atenagorasa, ki se je smejal, rekoč: »Velik človek si! Nisi imel nikogar, ki bi mu razlil solze?« Prisegla sta, da ne bosta izdala

9 Priap je sin Bakha in Afrodite, v grški in rimski mitologiji bog plodnosti, zavetnik živine, sadnega drevja, vrtov in moških spolovil.

drug drugega, in začela pričakovati izhod drugih mož. Kaj več je še potrebno? Na skrivaj sta opazovala vse, ki so vstopili, dali po en zlatnik in odšli v solzah. Ko se je ta zadeva končala, je deklica ponudila denar zvodniku, rekoč: »Glej, cena mojega devištva.« Zvodnik ji je odgovoril: »Toliko bolje je, da si vedra in ne žalostna. Tako torej stori, da mi boš vsak dan prinesla več denarja.« Naslednji dan mu je ponovno rekla: »Glej, cena mojega devištva, ki sem ga podobno zbrala s prošnjami in solzami, in ohranjam devištvo.« Ko je to slišal, se je zvodnik razjezil, ker je ohranila devištvo. K sebi je poklical nadzornika deklet in mu rekel: »Vidim, da si tako nepozoren, da nisi vedel, da je Tarzija deklica. Če namreč toliko zasluži kot devica, koliko bo zaslužila kot ženska? Privedi jo k sebi in ji odvzemi devištvo.« Nadzornik jo je takoj odvedel v svojo sobo in ji rekel: »Povej mi resnico, Tarzija, si še vedno devica?« Deklica Tarzija mu je odgovorila: »Dokler želi bog, sem devica.« Nadzornik je odvrnil: »Od kod si torej v teh dveh dneh dobila toliko denarja?« Deklica je rekla: »S solzami, ko sem razložila vse svoje pripetljaje; oni pa so sočustvovali in se usmili mojega devištva.« Vrgla se mu je pred noge in mu rekla: »Usmili se me, gospod, pomagaj ujeti kraljevi hčeri.« Ko mu je opisala vse svoje pripetljaje, ji je ganjen od usmiljenja rekel: »Ta zvodnik je preveč pohlepen. Ne vem, če boš lahko ostala devica.«

[36] Deklica je odgovorila: »Imam pomoč svobodnih umetnosti, dodobra sem podučena; prav tako igram na liro z ubranim ritmom. Ukaži, naj jutri postavijo stopnice na kraju, ki je pogosto obiskan, in pripravila bom predstavo besedne uglajenosti; nato bom ubrano zaigrala na liro in na ta način bom vsak dan zaslužila denar.« Nadzornik je storil tako. Aplavz množice je bil velik in naklonjenost meščanov do nje je bila tolikšna, da so ji moške in žene vsak dan prinesli veliko denarja. Upravnik Atenagoras je pazil, da je Tarzijino devištvo ostalo nedotaknjeno, ga varoval, kot bi bila njegova edinka, nadzorniku poklonil mnogo denarja in mu jo zaupal v varstvo.

[37] Ko se je to dogajalo v Mitileni, je prišel Apolonij po štirinajstih letih v mesto Tarz na dom Stranguiliona in Dionizijade. Ko ga je Stranguilion od daleč videl, je karseda hitro stekel k svoji ženi, rekoč: »Rekla si, da je Apolonij zagotovo umrl v brodolomu; in glej, prišel je, da bi dobil nazaj svojo hčer. Kaj bomo rekli očetu glede hčere, ki smo ji bili starši?« Ko je zločinka slišala za to, se je stresla po vsem telesu in rekla: »Usmili se! Ko sem rekla, mož, tebi priznam: ljubila sem najino hčer, a zato pogubila tujo. Zdaj pa si začasno nadeni žalna oblačila, jokala bova z lažnimi solzami in rekla, da je nenadoma umrla zaradi bolečine v trebuhu. Ko naju bo videl v takšni opravi, bo verjel.« Medtem je vstopil Apolonij v dom Stranguiliona, umaknil lase s čela in košato brado z obraza. Ko ju je videl v žalnih oblačilih, je rekel: »Zvesta gostitelja – če zares v vama ostaja to poimenovanje – zakaj točita tolikšne solze ob mojem prihodu? Da niso morda te solze vajine, ampak moje?« Zločinka mu je odgovorila med solzami: »Da bi ti vsaj to novico kdo drug prinesel, ne jaz ali moj mož. Veš namreč, da je tvoja hči Tarzija umrla zaradi nenadne bolečine v trebuhu.« Ko

je Apolonij to slišal, je trepetajoč po vsem telesu prebledel in žalosten obstal. A ko je prišel do sape, se je ozrl k ženski in rekel: »Moja hči Tarzija je umrla pred nekaj dnevi. So mar umrli tudi denar, okrasje in oblačila?«

[38] Zločinka je po njegovih besedah vse prinesla, mu po dogovoru vrnila in rekla tole: »Verjemi nama, če bi usoda ob rojstvu dovolila, bi ti vrnila hčer, tako kot sva ti dala vse to. In da boš vedel, da ne laževa, imava za pričo v tej zadevi meščane, ki so v spomin na tvoja dobra dela postavili bronast spomenik z napisom, ki ga lahko vidi tvoja pobožnost.« Apolonij, ki je resnično verjel, da je mrtva, je rekel svojim sužnjem: »Vzemite vse to in prinesite na ladjo; jaz pojdem namreč do spomenika moje hčere.« Ko je prišel tja, je prebral napis: **BOGOVI MANI! MEŠČANI TARZA SO DEKLICI TARZIJI ZARADI DOBRIH DEL APOLONIJA IZ TIRA ZGRADILI BRONASTI SPOMENIK.** Ko je prebral napis, je osupel obstal. In medtem ko se je čudil, da ne more točiti solz, je preklinjal svoje oči, rekoč: »Okrutne oči, gledate napis moje edinke in ne morete jokati! O joj, meni nesrečniku! Mislim, da moja hči živi.« Po teh besedah se je vrnil na ladjo in tako nagovoril svoje može: »Vrzite me v notranjost ladje; želim namreč izdihniti zadnji dih na valovih, ker mi na zemlji ni bilo dovoljeno videti luči.« Ko se je vrgel v notranjost ladje, so dvignili sidro in se odpravili na odprto morje, da bi se vrnil v Tir.

[39] Najprej je plul z ugodnimi vetrovi, nato pa se je zvestoba morja nenadoma preobrnila. Premetavale so jih vsakovrstne morske nevarnosti. Medtem ko vsi molili k bogu, so prišli v mesto Mitilene.¹⁰ Tam so obhajali praznik neptunalije. Ko je Apolonij to videl, je zavzdihnil, rekoč: »Torej vsi razen mene slavijo praznični dan. Vendar nočem dajati vtisa žalujočega pogoltneža. Mojim sužnjem je namreč dovolj velika kazen, da so naleteli na tako nesrečnega gospodarja.« Poklical je svojega blagajnika in mu rekel: »Podari deset zlatnikov dečkom, naj gredo in kupijo, kar želijo, in praznujejo. Prepovedujem pa, da bi me kdorkoli izmed vas poklical po imenu; če bo kdo izmed vas to storil, bom ukazal, naj mu polomijo noge.« Ko so tako Apolonijevi mornarji praznovali z boljšo gostijo od vseh ostalih posadk, se je pripetilo, da se je upravnik mesta Atenagoras, ki je ljubil njegovo hčer Tarzijo, sprehajal po obali in opazoval bogastvo ladij. Medtem ko je opazoval posamezne ladje, je videl eno, ki je bila boljša in lepše okrašena od ostalih. Približal se je Apolonijevi ladji, obstal in se začel čuditi. Apolonijevi mornarji in sužnji so ga pozdravili in mu rekli: »Vabimo te, če želiš, imenitni upravnik.« On pa se je vkrcal na ladjo skupaj s petimi sužnji. In ko je videl, kako enodušno počivajo ob mizi, se je usedel med goste in jim podaril deset zlatnikov ter jih postavil na mizo z besedami: »Glejte, da me ne boste zastonj vabili.« Vsi so mu odgovorili: »Zahvaljujemo se tvoji odličnosti.« Ko je Atenagoras opazil, da vsi tako svobodno ležijo in da med njimi ni nikogar, ki bi jih nadziral, jim je rekel: »Kdo je gospodar te ladje, da vsi tako svobodno ležite?« Krmar mu je odgovoril: »Gospodar te ladje

¹⁰ Mesto na Lezbosu.

žaluje. Leži v temi v notranjosti ladje, objokuje ženo in hčer.« Ko je to slišal, se je Atenagoras razžalostil in rekel krmarju: »Dal ti bom dva zlatnika; pojdi k njemu in mu reci: »Atenagoras, upravnik tega mesta, te prosi, da prideš iz teme in greš k njemu ven na svetlo.« Mladenič mu je rekel: »Če bom lahko za dva zlatnika dobil štiri noge« in »Mar nisi mogel med nami izbrati koga sposobnejšega od mene? Prosi koga drugega, ki bo šel, ker je ukazal polomiti noge vsakomur, ki ga bo poklical.« Atenagoras je rekel: »To je naročil vam, ne pa meni, ki me ne pozna. Jaz bom torej šel dol k njemu. Povejte mi, kako mu je ime.« Sužnji so mu odgovorili: »Apolonij.«

[40] Atenagoras si je sam pri sebi rekel, ko je slišal ime: »Tudi Tarzija ime-njuje Apolonija za očeta.« Ko so mu dečki pokazali pot, je šel do njega. Ko ga je videl z umazano brado, neurejenimi lasmi in zanemarjenega, kako je ležal v temi, ga je pozdravil s tihim glasom: »Pozdravljen, Apolonij.« Apolonij pa je mislil, da ga nekdo izmed njegovih mož zasmehuje; z besnim obrazom ga je pogledal, ko pa je videl neznanega, plemenitega in bogato okrašenega človeka, je skrnil jezo z molkom. Atenagoras, upravnik mesta, mu je rekel: »Vem, da se čudiš, da sem te tako poklical po imenu: vedi, da sem upravnik tega mesta.« Ko pa Atenagoras ni slišal nobene besede od njega, mu je ponovno rekel: »Spustil sem se s poti na obalo, da bi opazoval ladje, in med vsemi ladjami sem videl tvojo, ki je okusno okrašena in prijetnega videza. In ko sem se približal, so me tvoji prijatelji mornarji povabili. Vkrcal sem se in rade volje legel h gostiji. Vprašal sem po gospodarju ladje. Možje so mi odgovorili, da se predajaš globokemu žalovanju, kar tudi vidim. Vendar v zameno, da sem prišel k tebi, zapusti temo in se malce pogosti z nami. Upam pa, da ti bo bog dal po tako velikem žalovanju večje veselje.« Apolonij je utrujen od žalovanja dvignil glavo in rekel: »Kdorkoli si, gospod, pojdi, lezi h gostiji in se pogosti z mojimi in tvojimi možmi. Jaz sem namreč preveč žalosten zaradi svojih nesreč, tako da nimam želje ne po gostiji ne po življenju.« Atenagoras se je zmeden umaknil iz notranjosti ladje nazaj na krov, legel h gostiji in rekel: »Nisem mogel prepričati vašega gospodarja, da bi stopil ven na svetlo. Kaj naj storim, da bi ga odvrnil od misli na smrt? In tako mi je prišla na misel odlična ideja: deček, pojdi k onemu zvodniku in mu reci, naj k meni pošlje Tarzijo.« Ko je deček prišel k zvodniku, ga je ta poslušal in ga ni mogel zavriniti: čeprav proti svoji volji in nerad, jo je poslal. Ko je Tarzija prišla do ladje, jo je Atenagoras zagledal in ji rekel: »Pridi sem k meni, gospodarica Tarzija; tu je namreč potrebna tvoja učenost, da boš potolažila gospodarja te ladje in vseh ostalih mož, saj le-ta sedi v temi in žaluje za ženo; vzpodbudi ga, da bo sprejel tolažilne besede, in ga pripravi do tega, da bo prišel ven na svetlo. Razlog za to je usmiljenje, po katerem je Gospod vsem naklonjen.¹¹ Približaj se mu torej in ga prepričaj, naj stopi na svetlo; morda mu bog prek nas želi življenje. Če boš to zmogla, te bom za trideset dni vzel od zvodnika, da se boš lahko posvetila zaobljubi

11 Očitno krščanski element.

devištva; povrhu vsega ti bom dal deset sestercev zlata.« Ko je deklica slišala te besede, se je odločno spustila v notranjost ladje k Apoloniju, ga pozdravila s tihim glasom in rekla: »Pozdravljen, kdorkoli si, veseli se: k tebi namreč nisem prišla kot neka nečista ženska, da bi te potolažila, ampak kot nedolžna devica, ki med brodolomom kreposti ohranja neokrnjeno devištvo.«

[41] Z ubranim glasom je začela peti naslednjo pesem:

*»Stopam po umazani poti, a za umazanost ne vem,
kot se roža med trni ne zna bosti s trnovimi ostmi.
Pirati so me ugrabili, hudo ranili z mečem.
Zdaj so me prodali zvodniku, nikoli pa nisem oskrunila časti.
Če ne bi bilo joka, žalovanja in solz za mrtvimi,
če bi oče vedel, kje sem, ne bi bilo nobene srečnejše od mene.
Kraljevega rodu sem in iz pobožne družine,
vendar me zaničujejo in celo silijo, da se veselim!
Postavi mejo solzam, olajšaj se bolečih skrbi,
obrni pogled proti nebu in dvigni dušo do zvezd!
Pomagal ti bo bog stvarnik, vseh stvari začetnik;
on ne dovoli, da se jok izgublja v prazni bolečini.«*

Po teh verzih je Apolonij dvignil glavo, da bi videl deklico, zavzdihnil in rekel: »Joj, meni nesrečniku! Kako dolgo se bom bojeval proti pobožnosti?« Dvignil se je, prisedel in ji rekel: »Zahvaljujem se za tvojo preudarnost in plemenitost; tvojo tolažbo ti bom poplačal, kot si zaslužiš: če mi bo kadarkoli dovoljeno veseliti se, ti bom pomagal in te morda vrnil tvojim staršem, ker praviš, da si kraljevskega rodu. Zdaj pa vzemi dvesto zlatnikov in se veseli, kot da bi me povedla na svetlobo. Pojdi; in prosim, da me ne kličeš več; obudila si mi namreč še sveže bolečine.« Ko je prejela dvesto zlatnikov, se je umaknila. Atenagoras ji je rekel: »Kam greš, Tarzija? Je bil tvoj trud zaman? Se nismo usmili in pomagali človeku, ki se je želel ubiti?« Tarzija mu je odgovorila: »Storila sem vse, kar sem lahko. Dal mi je dvesto zlatnikov, nato pa me prosil, naj se umaknem. Rekel je, da boleče trpi v obujenem žalovanju.« Atenagoras ji je odvrnil: »Dal ti bom štiristo zlatnikov, če boš le šla dol k njemu; vrni mu teh dvesto zlatnikov, ki ti jih je dal; izzovi ga, naj stopi na svetlo, in mu reci: »Ne zanima me denar, ampak tvoje ozdravljenje.« Tarzija je šla dol k njemu in mu rekla: »Četudi si se odločil vztrajati v tej umazaniji, mi dovoli, da se s teboj pogovorim v tej temi, ker si me že počastil s tolikšnim denarjem. Če boš rešil zanke mojih ugank, bom odšla; če ne, ti bom vrnila denar, ki si mi ga dal, in se umaknila.« Da se ne bi zdelo, da želi denar nazaj, poleg tega pa je želel slišati deključine besede, je rekel: »Čeprav sem v slabem stanju in me ne zanima nič drugega kot jok in žalovanje, vendarle povej, kaj si me nameravala vprašati, nato pa se umakni, da bom ostal brez spodbud k veselju. Prosim te, da daš prostor mojim solzam.«

[42] Tarzija mu je rekla:

*»Obstaja dom na zemlji, ki vzklika z jasnim glasom.
Sam dom odmeva, vendar gost molči in ne odmeva.
Oba pa se gibljeta skupaj, gost skupaj z domom.«*

Če si zares kralj, kakor trdiš – v moji domovini se namreč ne spodobi, da bi bil kdo pametnejši od kralja – reši to uganko in bom šla. Apolonij je pokimal in odgovoril: »Da boš vedela, da ne lažem: dom, ki odmeva na zemlji, je morje; molčeči gost tega doma je ribič, ki se giblje skupaj z domom.« Deklica je občudovala razlago, ki je pričala, da je zares kralj, in ga je preizkušala s težjimi ugankami, rekoč:

*»Sladka prijateljica obale, zmeraj blizu globočin,
ki prijetno poje Muzam, obarvana s črno barvo,
jaz sem znanilka jezika, zapečaten s prsti učitelja.«*

Apolonij ji je odvrnil: »Sladka prijateljica boga, ki svoje petje pošilja v nebo, je trstika, ki je zmeraj blizu obale, ker ima svoje domovanje blizu vode. Obarvana je s črno barvo in je znanilka jezika, ker se po njej razlega glas.« Deklica mu je ponovno rekla:

*»Dolga in ljubka hči gozda se hitro premikam,
stisnjena v spremstvu brezštevilne množice,
tečem po številnih poteh, a ne pustim nobenih sledi.«*

Apolonij je ponovno stresel z glavo in ji rekel: »Če bi mi le bilo dovoljeno odložiti dolgo žalovanje, bi ti pokazal, česa vsega ne veš. Vendar bom odgovoril na tvojo uganko: čudim se, da imaš v tako nežni starosti tolikšno preudarnost. Dolgo drevo, ki se premika, je ladja, ljubka hči gozda; premika se hitro z vetrom, stisnjena v spremstvu; teče po številnih poteh, a ne pusti nobenih sledi.« Vznemirjena od iznajdljivosti lastnih ugank ga je deklica ponovno vprašala:

*»Ogenj gre po celotni hiši brez škode:
s plameni obda obzidani del, a me ne ožge;
hiša je gola in gol je gost, ki se je tam znašel.«*

Apolonij ji je odgovoril: »Če bi le lahko odložil to žalovanje, bi šel preko tega ognja brez poškodb. Vstopil bi namreč v kopalnico, od koder se plameni dvigajo po ceveh; tam je hiša gola, ker nima v notranjosti ničesar razen klopi; tja tudi gost vstopa gol, brez oblačil.« Deklica mu je ponovno rekla:

*»Moja dvojna konica je združena v enem železu,
spopadam se z vetrom, bojujem z globokim žrelom.
Preiskujem sredine morja in grizem skrajne dele kopnega.«*

Apolonij ji je odgovoril: »To je sidro, ki te drži na tej ladji, ko sediš, in se z dvojno konico združi v eno železo; spopada se z vetrom in globokim žrelom; preiskuje sredine morja in grize skrajne dele kopnega.« Deklica mu je ponovno rekla:

*»Sama po sebi nisem težka, vendar je teža vode v meni,
vse drobovje je nabreklo in razširjeno po globokih votlinah.
Znotraj se skriva voda, vendar se ne razliva po svoji volji.«*

Apolonij ji je odgovoril: »Čeprav je spužva lahka, postane nabrekla, ko je obtežena z vodo in se razširi v globokih votlinah, saj se ne razliva po svoji volji.«

[43] Deklica mu je spet rekla:

*»Nisem okrašena z dlakami in nisem okrašena z lasmi;
znotraj imam lase, ki jih nihče ne vidi.
Vržejo me z rokami in z rokami sem ponovno vržena v zrak.«*

Apolonij je odvrnil: »To sem imel za vodilo, ko sem bil brodolomec v Peteromestju, da sem postal prijatelj kralja. To je namreč krogla, ki ni zvezana z lasmi in ni brez las, saj je znotraj polna le-teh; z rokami jo vržeš in z rokami jo znova vržeš v zrak.« Deklica mu je ponovno rekla:

*»Nimam odrejene, nimam niti tuje oblike.
V moji notranjosti je blisk, ki se sveti z bleščečo svetlobo,
ki ne prikaže ničesar, če tega prej ne vidi.«*

Apolonij je odgovoril: »Ogledalo nima določene oblike, ker se spreminja glede na videz; nobena oblika ni tuja, ker prikazuje to, kar ima pred seboj.« Deklica mu je rekla:

*»Štiri enake sestre umetelno tečejo, tako kot da bi tekmovala,
in čeprav je vsem skupen napor,
čeprav so si blizu, se ne morejo stakniti.«*

In Apolonij ji je rekel: »Štiri sestre, druga drugi podobne po obliki in značaju, so kolesa, ki umetelno tečejo, kot da bi tekmovala; in čeprav so si blizu, se nobeno kolo ne more dotakniti drugega.« Deklica mu je rekla:

*»Me plezamo v nebo in skačemo v višino,
veže nas enovit red v skladnem rokodelstvu.
Vsakogar, ki se vzpenja navzgor, spremljamo v zračne višave.«*

Odvrnil ji je: »Pri bogu te prosim, da me več ne poskušaš razveseliti, da se ne bi zdelo, da žalim svoje umrle. Stopnice na stopnišču, ki se dvigajo v višino, ostanejo enake glede na položaj in so povezane v enotnem redu; in vsakdo, ki se vzpenja po njih, je v njihovem spremstvu v zraku.«

[44] Po teh besedah je rekel: »Glej, vzemi dodatnih sto zlatnikov in se umakni od mene, da bom objokoval spomin na svoje umrle.« Deklica pa, ki se je žalostila ob misli, da bi tako preudaren mož želel umreti, je vrnila zlatnike v njegovo naročje, vzela njegova žalna oblačila in ga poskušala zvabiti na svetlobo. On pa jo je potisnil in povzročil, da je padla. Ko je padla, ji je pričela iz nosnic teči kri. Deklica je sedla, se razjokala in z veliko žalostjo govorila: »O, neizprosna moč nebesčanov, ki dovoljuješ, da me, nedolžno, od zibke naprej utrujajo tolikšne nesreče! Takoj ko sem bila namreč rojena na morju med valovi in nevihtami, je moja mati umrla zaradi strjene krvi, potem ko me je rodila in se je posteljica vrnila vanjo in ji ni bil dan pokop na kopnem. Moj oče jo je okrasil s kraljevskim okrasjem, jo položil v krsto z dvajsetimi zlatniki in jo predal Neptunu. Mene je oče položil v zibelko in me predal v skrb nepoštenemu Stranguilionu in njegovi ženi Dionizijadi z okrasjem in kraljevskimi oblačili, zaradi katerih bi lahko postala žrtev sprevrženega uboja, ko je neki zloglasen suženj po imenu Teofil dobil ukaz, naj me ubije. Ko pa me je hotel ubiti, sem ga prosila, naj mi dovoli, da bi pomolila k bogu. Ko sem molila, so prišli pirati, ki so me ugrabili in me pripeljali do te dežele. In prodali so me brezbožnemu zvodniku.«

[45] Ko je deklita med jokom pripovedovala vse to in še več, ji je Apolonij skočil v objem, se od veselja razjokal in govoril: »Ti si moja hči Tarzija, ti si moje edino upanje, ti si luč mojih oči; štirinajst let sem poln občutkov krivde žaloval za teboj in tvojo materjo. Zdaj bom vesel umrl, ker mi je bilo povrnjeno in prerojeno upanje.« Ko je Apolonij slišal vse to, je med solzami vzkliknil z močnim glasom: »Stecite, sužnji, tecite, prijatelji in pokončajte očetovo nemirnost.« Ko so zaslišali krik, so vsi pritekli. Pritekel je tudi Atenagoras, upravnik tistega mesta, ki je našel jokajočega Apolonija nad Tarzijinim vratom, rekoč: »To je moja hči Tarzija, ki jo objokujem, in zaradi nje sem začel jokati in ponovno žalovati. Jaz sem namreč Apolonij iz Tira, ki te je zaupal v skrb Stranguilionu. Povej mi: kako se je imenovala tvoja dovilja?« Ona mu je odgovorila: »Likorida.« Apolonij je začel še močneje vpiti: »Ti si moja hči!« Ona mu je odvrnila: »Če iščeš Tarzijo, sem to jaz.« Tedaj se je dvignil, odvrigel žalna oblačila, si nadel svečana, jo objel, poljubil in jokal. Ko ju je Atenagoras videl objeta in jokajoča, se je tudi sam bridko razjokal in pripovedoval, kako mu je nekoč deklita, ki je bila vržena v javno hišo, vse po vrsti povedala, in

koliko časa je minilo od tedaj, ko so jo pirati ugrabili in jo privedli. Atenagoras se je vrgel pred Apolonijeve noge z besedami: »Pri živem bogu, ki te je vrnil kot očeta hčeri, te naprošam, da Tarzije ne daš nobenemu drugemu moškemu. Jaz sem namreč upravnik tega mesta in z mojo pomočjo je ostala devica.« Apolonij je odgovoril: »Lahko morda nasprotujem tolikšni dobroti in usmiljenosti? Zares si želim, ker sem se zaobljubil, da ne bom prenehal žalovati, dokler ne bom predal svoje hčere v zakon. Preostane zgolj, da se moja hči maščuje nad onim zvodnikom, čigar sovrašтво je prenašala.« Apolonij je dodal: »Naj bo uničeno to mesto!« Ko je upravnik Atenagoras to slišal, je začel vpiti na javnem trgu in v kuriji: »Bežite, meščani in plemeniti možje, da ne bo to mesto uničeno.«

[46] Ogromna množica se je zbrala in med ljudstvom je nastal tolikšen nemir, da nihče ni ostal doma, niti en mož, niti ena ženska. Ko so se vsi zbrali, je Atenagoras rekel: »Meščani mesta Mitilene, veste, da je Apolonij iz Tira prišel sem. In glej, ladjevje s številnimi oboroženimi možmi hiti, da bi uničili to deželo zaradi nepoštenega zvodnika, ki je kupil njegovo Tarzijo in jo naselil v javno hišo. Da bi se torej to mesto rešilo, pošljite ponj: naj se maščuje nad enim pokvarjencem, da se ne boste v nevarnosti znašli vsi.« Ko je ljudstvo to slišalo, so ga zgrabili za ušesa. Zvodnika so odvedli na trg z rokami, zvezanimi na hrbtu. Na trgu je bila velika ploščad. Apolonij se je oblekel v kraljevska oblačila, odvrigel vso žalno umazanijo, ki jo je nosil, postrigel si je lase, nadel diadem in se skupaj s svojo hčerjo Tarzijo povzpел na ploščad. Pred očmi celotne množice jo je držal v objemu in solze so mu branile, da bi govoril. Atenagoras je komajda s kretnjo dosegel pri ljudstvu, da je umolknilo. Ko so vsi molčali, je Atenagoras rekel: »Meščani Mitilene, ki vas je nenadna usmiljenost zbrala skupaj; vidite, da je oče prepoznal svojo hčer Tarzijo, ki jo je zvodnik vse do danes mučil, da bi obiral nas; zaradi vaše usmiljenosti je ostala devica. Da pa bo lahko še bolj hvaležna vaši srečni usodi, jo maščujte.« Vsi so enoglasno zavpili z besedami: »Zvodnik naj živ gori in vse njegovo bogastvo se naj dodeli deklici.« Po teh besedah so zvodnika predali ognju. Njegovega nadzornika pa so z vsemi deklicami in bogastvom predali devici Tarziji. Tarzija mu je rekla: »Podarila ti bom življenje, ker sem po tvoji zaslugi ostala devica.« Podarila mu je dvesto talentov zlata in svobodo. Nato je z vsemi deklicami pred očmi zbranih rekla: »Karkoli ste z vašimi telesi doprinesle nepoštenemu zvodniku, obdržite zase, to vam podarjam, in res, ker ste z menoj služile, prejmite svobodo skupaj z menoj.«

[47] Apolonij iz Tira se je dvignil in nagovoril množico z besedami: »Zahvaljujem se za vašo usmiljenost, spoštovani in pošteni meščani, saj je vaša dolgotrajna zvestoba porodila usmiljenje in podarila mir in <...> blagor in se izkazala s slavo. Po vaši zaslugi se je smrt z žalovanjem vred izkazala za lažno; po vaši zaslugi devištvo ni utrpelo nobenega napada; po vaši zaslugi se je edinorojena hči vrnila v očetovski objem. Zaradi tega dobrega dela podarjam mestu sto talentov zlata za popravilo celotnega obzidja.« Po teh besedah

je ukazal, naj se to takoj izplača. Meščani so zares prejeli zlato in mu postavili ogromen kip, ki stoji na premcu ladje s stopalom na zvodnikovi glavi, pri tem pa drži hčer v desni roki, z napisom: »CELOTNO LJUDSTVO IZ VELIKE LJUBEZNI DAJE V VEČNO ČAST SPOMINA APOLONIJU IZ TIRA, KI JE OBNOVIL NAŠE ZGRADBE, IN KREPOSTNI TARZIJI, KI JE OHRANILA DEVIŠTVO V TRENUTKU NAJHUJŠE USODE.« Kaj več je še treba povedati? Po nekaj dneh je z velikimi častmi in mestu v veselje predal svojo hčer v zakon upravniku Atenagorasu.

[48] Nato je z vsemi svojimi, z zetom in hčerjo odplul, ker se je hotel vrniti v svojo domovino Tarz. V sanjah je videl angelsko podobo, ki mu je rekla: »Apolonij, reci krmarju, naj se nameni proti Efezu; ko boš prišel tja, vstopi v tempelj boginje Diane¹² s hčerjo in zetom in razgrni po vrsti vse pripetljaje, ki si jih utrpel od deške dobe. Ko boš potem prišel v Tarz, maščuj nedolžno hčer.« Apolonij se je prebudil, zbudil hčer in zeta in ju obvestil o svojih sanjah. Rekla sta mu: »Gospodar, stori, kar ti je bilo ukazano.« Tako je res naročil krmarju, naj gre proti Efezu. Srečno so pripluli tja. Apolonij se je izkrcal in šel s svojimi v Dianin tempelj, kjer je svečenicam načelovala njegova žena. Po videzu je bila precej lepa in ljubeče zvesta kreposti, tako da nobena ni bila bolj po volji Diani kakor ona sama. Ko je Apolonij skupaj s svojimi stopil v Dianin tempelj, je prosil, naj mu odprejo najsvetejši prostor, da bi vpričo Diane razgrnil vse svoje pripetljaje. Glavni svečenici so oznanili, da je prišel neznan kralj z zetom in hčerjo ter bogatimi darovi, da bi to in ono povedal vpričo Diane. Ko je slišala, da je prišel kralj, si je nadela kraljevska oblačila, glavo si je okrasila z dragulji in prišla v škrlatni obleki, v spremstvu suženj. Stopila je v tempelj. Ko jo je videl Apolonij skupaj s hčerjo in zetom, je stekel k njenim nogam. Toli-kšen sijaj njene lepote se je razlival, da je mislil, da je ona sama boginja Diana. Medtem se je odprl najsvetejši prostor, in ko je ponudil darove, je začel vpričo Diane pripovedovati in med močnim jokom govoriti: »Mene so že od mladih let imenovali plemenitega kralja in dosegel sem vse znanje, ki se mu posvečajo plemeniti možje in kralji, rešil sem uganko krivičnega kralja Antioha, da bi prejel njegovo hčer v zakon. On pa se je v nadvse ostudni sprevrženosti združil z njo, ki ji je bil po naravi določen za očeta, po svoji brezbožnosti pa ji je postal soprog in je spletkaril proti meni, da bi me ubili. Ko sem bežal pred njim, sem postal brodolomec, vse do tedaj, ko me je sprejel cirenski kralj Arhistrat in me štel za vrednega, da dobim za ženo njegovo hčer. Ta je želela iti z menoj, da bi prejel kraljestvo, in potem ko je na ladji rodila to majhno hčerkico – ki sem jo pripeljal pred tvoje obličje, veličastna Diana, po opozorilu angela v sanjah, kot si ukazala – je umrla. Nadel sem ji spodobno in primerno kraljevsko oblačilo za pokop in jo položil v krsto z dvajsetimi sesterici zlata; ko bi jo kdo našel, bi bila sama sebi priča, da se jo častno pokoplje. Hčer sem zaupal v skrb nepošte-nima človekoma, Stranguilionu in Dionizijadi, se odpravil v Egipt in štirinajst

12 Diana je v rimski mitologiji deviška boginja divjadi, lova.

let objokoval ženo, nato pa se vrnil, da bi vzel nazaj svojo hčer. Rekla sta mi, da je mrtva. Ponovno sem se pogreznil v žalovanje, ki se je znova obudilo, in potem ko sem po smrti matere in hčere želel umreti, si mi povrnila življenje.«

[49] Medtem ko je Apolonij s temi in podobnimi besedami pripovedoval, je njegova žena glasno vzkliknila in mu rekla: »Jaz sem tvoja žena, hči kralja Arhistrata!« ter se mu pognala v objem in začela govoriti: »Ti si moj Apolonij iz Tira, ti si moj učitelj, ki si me poučeval z učeno roko, ti si ta, ki si me prejel od mojega očeta Arhistrata, ti si ta, ki sem ga ljubila ne zaradi strasti, ampak kot vodnika v modrosti! Kje si, moja hči?« Pokazal ji je Tarzijo in ji rekel: »Glej, tukaj je!« Po celem Efezu se je razlegal glas, da je Apolonij prepoznal svojo ženo, ki so jo imeli za svečenico. Nastalo je veselje po vsem mestu, z vencami so okrasili trge, pripravila glasbila, meščani so priredili gostijo in vsi skupaj so se veselili. Na svoje mesto je žena določila svečenico, ki je bila druga po vrsti in njej ljuba. Med veseljem in jokom vseh Efežanov se je v bridkem joku, ker jih je zapuščala, poslovila in se vkrcala na ladjo z možem, hčerjo in zetom.

[50] Apolonij je na svoje mesto določil za kralja svojega zeta Atenagorasa in z njim, hčerjo in vojsko odplul ter prišel v Tarz. Takoj je dal zajeti Stranguiliona in Dionizijado, sedel na ploščad na trgu ter ukazal, naj ju privedejo. Ko so ju privedli pred oči vseh zbranih, je Apolonij rekel: »Ljubi meščani Tarza, je morda kdaj Apolonij iz Tira komurkoli izmed vas izkazal nevhvaležnost v katerikoli zadevi?« Enoglasno so vsi zavpili, rekoč: »Tebe smo imenovali za kralja in očeta domovine in to zmeraj govorimo; pripravljeni smo bili in pripravljene smo umreti zate, saj smo se s tvojo pomočjo izognili nevarnosti lakote. O tem priča tudi tvoj kip, ki smo ga postavili na vozu.« Apolonij jim je odvrnil: »Stranguilionu in njegovi ženi Dionizijadi sem zaupal v skrb svojo hčer, ki mi je nista želela vrniti.« Stranguilion je odgovoril: »Pri usmiljenosti tvoje vladavine, ker je opravila nalogo usode.« Apolonij je rekel: »Vidite, meščani Tarza: kar zadeva njuno zlobo, ni dovolj, da sta zagrešila umor; povrh vsega sta mislila priseči pri moči moje vladavine. Glejte, pokazal vam bom, da boste sami videli, in vam dokazal s pričami.« Apolonij je pripeljal svojo hčer pred oči celotne množice in rekel: »Glejte, tukaj je moja hči Tarzija.« Ko jo je zlobna ženska, zločinska Dionizijada, videla, se je stresla po celem telesu. Meščani so se začudili. Tarzija je ukazala, naj pred njo privedejo nadzornika Teofila. Ko so ga privedli, mu je rekla: »Teofil, če se želiš izogniti mučenju in smrti ter si zaslužiti moje odpuščanje, povej z jasnim glasom, kdo te je nagovoril, da bi me ubil?« Teofil je odgovoril: »Moja gospodarica Dionizijada.« Ko je resnica prišla na dan, so tedaj vsi meščani po tem pričevanju in priznanju planili in zgrabili Stranguiliona in Dionizijado, ju odvedli izven mesta, ubili s kamenjanjem in ju vrgli k divjim zverem in pticam, da bi tako njunima truploma onemogočili pokop v zemlji. Želeli so ubiti tudi Teofila, vendar se ga po posredovanju Tarzije ni nihče dotaknil. Tarzija je namreč rekla: »Usmiljeni meščani, če mi ne bi dodelil časa za molitev k bogu, me tudi vaša srečna usoda ne bi ubranila.« Tedaj je takoj podarila Teofilu svobodo in nagrado.

[51] In tako je Apolonij dodatno osrečil ljudstvo, ko je obnovil javna dela, prenovil vsa kopališča, mestno obzidje in obrambne stolpe. Med obnovo je tam ostal s svojimi možmi petnajst dni. Zatem se je poslovil od meščanov, odplul proti Peteromestju v Cireni in srečno prispel na cilj. Pristopil je h kralju Arhistratu, svojemu tastu. Videl je hčer z možem in vnukinjo Tarzijo z možem; pozdravil je kraljeve otroke, poljubil Apolonija in svojo hčer in z njimi praznoval celo leto. Nato je minila doba njegovega življenja, umrl je v njunem naročju in zapustil polovico kraljestva Apoloniju, polovico hčeri. V tistem času, ko se je vse to dogajalo, se je Apolonij sprehajal blizu morja. Videl je ribiča, ki ga je vzel pod okrilje po brodolomu in mu dal polovico plašča, ter je ukazal svojim sužnjem, naj ga zgrabijo in odvedejo v palačo. Ko je ribič videl, da ga vodijo proti palači, je mislil, da ga bodo ubili. A ko je vstopil v palačo, je Apolonij iz Tira, ki je sedel s svojo ženo, ukazal, naj ga privedejo do nje, in rekel ženi: »Kraljeva gospodarica in krepostna žena, to je moja poročna priča, ki mi je pomagala in mi pokazala pot do tebe.« Apolonij se je ozrl k njemu z besedami: »Dobrotljivi stari, jaz sem Apolonij iz Tira, ki si mu ponudil polovico svojega plašča.« Podaril mu je dvesto sestercev zlata, sužnje, dekle, oblačila in toliko srebra, kolikor mu je srce poželelo, ter ga postavil za svojega dosmrtnega spremljevalca. Helenik pa, ki mu je vse naznanil, ko ga je preganjal kralj Antioh, ni želel ničesar prejeti od nje. Šel je za njim, in ko je Apolonij prišel mimo, se je obrnil k njemu in rekel: »Gospodar, ne pozabi na svojega sužnja Helenika.« Apolonij ga je prijel za roko, ga dvignil in poljubil; napravil ga je za svojega spremljevalca in mu podaril veliko bogastva. Ko se je vse to razrešilo, je njegova žena rodila sina, ki ga je določil za kralja namesto njegovega deda Arhistrata. Z ženo je živel štiriinsedemdeset let. Vladal je in imel kraljestva v Antiohiji, Tiru in Cireni; s soprogo je živel mirno in srečno. Ko se je dopolnilo toliko let, kot smo omenili prej, sta v spokoju prijetne starosti preminila.

Konec.